

Nlaš tednik

Kronika

kulturno - politično glasilo

svetovnih in domačih dogodkov

LETO XI./ŠTEVILKA 20

CELOVEC, DNE 21. MAJA 1959

CENA 1.50 ŠILINGA

Bodimo pozorni!

Številka III/IV Uradnega lista za koroško šolstvo prinaša celoten pregled šolstva na dvojezičnem ozemlju po odloku deželnega glavarja z dne 22. septembra 1958.

Do 22. 9. 1958 je na dvojezičnem ozemlju v 62 občinah, na 98 ljudskih in 12 glavnih šolah obiskovalo pouk slovenščine 12.522 učencev. Ti učenci so bili razdeljeni na 307 ljudsko-šolskih razredov in na 69 razredov na glavnih šolah. V vsakem razredu je bilo torej povprečno 33 otrok. Ker je bil za vse učence isti učni načrt, je seve mogel učitelj posvetiti ves učni čas vsemu razredu, v kolikor to niso omejevale nekatere nizko organizirane eno- in dvorazredne ljudske šole, kjer je bil že vedno pouk po oddelkih.

Imenovana številka uradnega lista izkazuje rubriko otrok, ki imajo samo nemški pouk in rubriko otrok, ki imajo nemško-slovenski pouk. Na žalost pa objavljena statistika ne izkazuje otrok, ki imajo predviden izključno nemški pouk pa tega jezika ne znajo, kakor je to povedano tudi v odloku deželnega šolskega sveta z dne 27. oktobra 1958 pod odstavkom 3, ki izrecno govori o otrocih, ki so od slovenskega pouka odjavljeni, a nemškega jezika ne obvladajo ali pa ga le slabo obvladajo. Tem otrokom sme učitelj dajati v slovenskem jeziku le ustna pojasnila.

Novi šolski zakon, katerega je avstrijski parlament sklenil 19. marca 1959, pa v § 13 predpisuje prijavo k slovenskemu oziroma dvojezičnemu pouku. Če torej starši svojega otroka ob vstopu v šolo ali pričetkom šolskega leta ne bodo izrecno prijavili k slovenskemu oziroma dvojezičnemu pouku, bodo vzeli otroku priložnost, da se uči svojega lastnega materinskega jezika. Ta prijava je lahko ustna ali pisarna in mora biti izvršena pri šolskem vodji. Šolska oblast pa do sedaj še ni izdala navodil, kako je ravnati z otroki, ki po odloku 22. 9. 1958 niso bili odjavljeni od slovenskega oziroma dvojezičnega pouka. Je torej praktično vprašanje, velja li neodjava jeseni 1958 za novo šolsko leto 1959/60 kot prijava ali ne. Pri otrocih, ki stopijo letos v prvo šolsko leto, pa je po zakonu z dne 19. marca 1959 na vsak način potrebna izrecna prijava. Na to bo treba paziti tam, kjer učitelj ne bo vršil svoje naloge, da starše izrecno opozori na to določbo novega šolskega zakona.

Ta prijava je še prav posebno važna glede verouka. Če otrok ni prijavljen za slovenski oziroma dvojezični pouk, je v smislu paragrafa 16 verouk samo v nemškem jeziku, čeprav bi otrok tega jezika ne znal. To se pravi, da tak otrok tudi molitvic, ki ga jih je mati doma učila, ne bo smel ponavljati v šoli. Tako namreč predpisuje zakon z dne 19. marca 1959. Ta zakon predpisuje celo za otroke, ki so prijavljeni k slovenskemu oziroma dvojezičnemu pouku nemško-slovenski veronauk. Torej so novi predpisi dosti krutejši, kakor so svoj čas veljali na takozvanih Súdmarkinih šolah, kjer je bila vsaka slovenska beseda prepovedana, veronauk je bil vsekakor še slovenski. Medtem ko je šolska odredba iz leta 1945 jasno predpisovala, da ima otrok v vsej šolski dobi veronauk v svojem materinskem jeziku, nemški otrok v nemščini, slovenski otrok v slovenščini, je ta nova določba § 16, odstavek 2, kršila vsa dosedanja pravila cerkvene oblasti, čeprav je, kakor so nam na Dunaju izrecno povedali, nastala sporazumno s koroško cerkveno oblastjo.

Zdi se nam, da je tudi jako važna naloga vseh, da poskrbimo za prijavo otrok k dvojezičnemu pouku, ker se bodo otroci le tako izpopolnili v znanju materinega jezika, obenem bo pa le na ta način tudi v veronauku možno vzdržati molitveno skupnost z domačo hišo. Dejstvo je, da tam, kjer se molijo, molijo v materinskem jeziku — ali pa sploh ne molijo več.

Zastoj atomskih poskusov-upanje na mir

Minuli teden je britanski ministrski predsednik Harold Mc Millan v zunanje-politični debati v spodnji zbornici v Londonu izrazil upanje, da bo moč ustaviti tekmo v atomskem oboroževanju.

Ta tekma postaja po eni strani vedno hujša, ker tako na Vzhodu kot na Zpadu znanstveniki in tehniki proizvajajo nova uničevalna sredstva, med tem pa postaja vedno bolj jasno, da prav zaradi vedno popolnejše, večje in strahovitejše uničevalne moči teh orožij njih uporaba ni možna, kajti pomenila bi pogubo človeštva brez ozira na morebitne zmagovalce in premagance. Po drugi strani pa atomsko oboroževanje vedno hujše zažira gospodarstvom velesil in ga občutita težko tako Amerika kot Sovjetska zveza, a z ozirom na gospodarsko-tehnično zaostalost nalaga seveda sovjetskemu prebivalstvu večje žrtve v odpovedi življenjskih ugodnosti, vendar tudi za ameriške davkoplačevalce to breme ni baš lahko.

Dejstvo pa je, da že od oktobra lanskega leta kljub pomanjkanju slehernega to-

zadavnega mednarodnega sporazuma ne na Zpadu in ne na Vzhodu ni bil izvršen več noben atomski poskus. To kaže, da pač narava stavi samih sili velesile k razsodnosti.

Izgleda, da je res tako, kajti prav ta teden sta sovjetski ministrski predsednik Hruščev in ameriški državni predsednik Eisenhower izmenjala pismi, s katerimi je bilo omogočeno nadaljevanje konference atomskih strokovnjakov v Ženevi. (Te konference ne gre zamenjati s konferenco zunanjih ministrov, ki se pečajo z ureditvijo Berlina, nemške mirovne pogodbe in evropske varnosti; glej več v »Političnem tednu« na 2. strani. Op. ur.)

Tako je sedaj Sovjetska zveza pristala na to, da se odpove pravici ugovora (veto) glede mednarodne atomske kontrole ter je pristala na nadaljnje razgovore strokovnjakov o razgovorih glede atomskih poskusov v velikih višinah nad Zemljo. To novo sovjetsko izjavo je ameriški državni predsednik Eisenhower v svoji običajni tedenski časnikarski konferenci označil kot dobro znamenje.

Tudi med Binkoštni boji v Alžiru

Krvavi boji med francoskimi četami in alžirskimi uporniki tudi med prazniki niso počivali. Francoske čete so v zadnjih tednih izvedle velike »očiščevalne« akcije. Topot je francosko poveljstvo moglo poročati o večjih uspehih pri preganjanju upornikov, pri katerih je opaziti znake utrujenosti in naveličanosti.

Doslej je bila sosednja Tunizija njihovo varno zavetišče in tja so se umikali pred francoskimi zasledovalci ter obnavljali svojo opremo in moštvo. Sedaj pa je francoska vojaška oblast začela postavljati že drugo »smrtno ograjo« vzdolž meje med Alžir in Tunizijo. Ta ograja sestoji iz širokega pasu bodeče žice, minskih polj in električnih vodov z visoko napetostjo ter zapovrstjem oboroženih postojank. Že prva taka ograja, ki so jo Francozi postavili lani in poteka tik ob meji, je pokazala vsaj deloma svoj učinek. Zato so se sedaj Francozi odločili, da postavijo še drugo,

nekoliko bolj v notranjosti. Boji zadnjih tednov so prizadejali upornikom težke izgube in zato postaja med njimi želja po premirju vedno močnejša.

V Tunisu je prišel predsednik takozvane alžirske vlade v izgnanstvu Ferhat Abbas, ki stoluje v Kairu. Sestal se je s tunizijskim državnim predsednikom Bourghibo. Slednji je Ferhatu dejal, da odslej Tunizija ne bo mogla več podpirati upornikov, kajti obstoji nevarnost francoske vojaške akcije proti Tuniziji.

V Parizu pa je general De Gaulle napovedal, da bo alžirsko vprašanje v kratkem rešil. Vendar radikalni francoski naseljenci v Alžiru tudi De Gaulleu ne zapajo več, kajti sumijo, da namerava francoski državni predsednik skleniti z uporniki premirje in politični kompromis, s katerim bi Francozom v Alžiru bile odvzete njihove sedanje velike predprave in možnosti izkoriščanja domačinov.

Umrli je dr. Friedrich Funder

Dne 19. maja je na Dunaju umrl v starosti 87 let državni svetnik v p. dr. Karl Funder, ki so ga upravičeno imenovali za »očaka avstrijskih časnika«. Z njim je legla v grob ena izmed najbolj markantnih avstrijskih osebnosti naše dobe, obenem pa je odšel v boljši svet človek, ki je bil vse svoje življenje načelen katoličan.

Po rodu iz zgornjekoroške družine, ki se je pred tremi stoletji preselila v Gradec in izvrševala ondi pekovsko obrt, je mladi Friedrich študiral najprej v graškem malem semenišču, nato pa na državni višji gimnaziji. Po štirih semestrih na graški univerzi ga je poklical tedanji dvorni kaplan dr. Weiss na Dunaj, kjer mu je omogočil nadaljni študij ter mu odprl vrata v novinarski poklic, kajti spoznal je veliki časnikarski talent mladega moža. Iz pomožnega urednika pri tedanjem krščansko-socialnem glasilu »Reichspost« je Funder kmalu postal glavni urednik in solastnik lista. Pod njegovim uredništvom je »Reichspost« dosegla za tedanje čase ogromno naklado 100.000 izvodov.

Za časa avstroogrske monarhije je imel Funder dobre stike tudi s katoliškimi možmi iz širnih delov države in je med drugimi štel v svoj krog znancev pokojnega dr. An-

tona Korošca, takrat slovenskega poslanca v Spodnje Štajerske v dunajskem državnem zboru.

Tudi v prvi republiki se je Funder boril za katoliška načela v javnem življenju in zato je moral leta 1938 v koncentracijsko taborišče Dachau, od tam pa v uničevalno postajo Flossenbürg. Rešila ga je intervencija Sv. stolice. Leta 1945 je začel izdajati tednik »Die Furche«, katere glavni urednik je ostal do svoje smrti.

POD ČRTO

Obračun državnozborskih volitev

V »Slovenskem vestniku« z dne 15. maja beremo pod naslovom »Koroški Slovenci so sledili našemu pozivu« med drugim tudi naslednje: »Izid volitev na Koroškem pomeni torej pomembno zmago SPOe, pomeni pa hkrati tudi uspeh dela naprednih slovenskih organizacij, kajti v občutnem porazu OeVP, posebno pa še FPOe na dvojezičnem ozemlju in v deželi sploh prihaja do izraza napredna in demokratična socialistična miselnost«.

- K R A T K E V E S T I -

Zaplenitev plošč s Hitlerjevimi govori ter ss-ovskimi pesmimi, ker vsebujejo nacistično protižidovsko propagando, je odredilo sodišče v Frankfurtu. To ploščo, je — kot smo že poročali — izdelala neka ameriška tovarna in so jo z velikim uspehom razpečavali v Zapadni Nemčiji.

Begunska taborišča nameravajo izprazniti v Zapadni Nemčiji, je izjavil državni tajnik v obrambnem ministrstvu bonnske vlade dr. Nahm. Denar za ta namen je že pripravljen in bodo okrog 120.000 nemškim »starim beguncem«, ki so že od leta 1953 v taboriščih, zgradili stanovanja. Tudi taborišča, v katerih se nahaja še 14.000 tujejezičnih beguncev, nameravajo razpustiti in bo denarna sredstva v ta namen dala na razpolago nemška vlada v sodelovanju z visokim komisarjem Združenih narodov za begunce.

150-letnico ponovne naselitve po benediktinskih menihih je praznoval samostan St. Pavel v Labotski dolini minulo nedeljo. Tam imajo znano svojo gimnazijo. Menihi so prišli iz St. Blasiena v Schwarzwald k nam na Koroško.

Na smrt sta bila obsojena dva študenta na Madžarskem, nadaljnih deset pa na daljše zaporne kazni, ker so baje ustanovili podtalno politično organizacijo, ki je med drugim širila »državi sovražne« govoriče in letake.

Zapadno-nemški denar finansira komunizem v Zapadni Nemčiji je izjavil zapadno-berlinski podžupan Anrehm. Po njegovih podatkih dobi vlada Vzhodne Nemčije vsako leto okrog 700 milijonov zapadnonemških mark na pristojbinah za uporabo cest in vodnih kanalov, ki vodijo iz zapadne Nemčije v Berlin. Večina tega denarja gre potem za komunistično propagando na področju Zapadne Nemčije, ki tako dobi svoj denar nazaj vendar v obliki, ki ji ni prav nič všeč.

+ Johann Böhm

Minuli teden je na Dunaju nenadoma umrl Johann Böhm, predsednik OeGB (osrednjega združenja avstrijskih sindikatov) in prvi podpredsednik državnega zbora. Doživel je 74 let. Johann Böhm se je iz navadnega delavca povzpел do ene izmed najvišjih časti v državi in je vse svoje življenje posvetil borbi za pravice delavcev in namenščencev.

Šolal se je še pri velikih začetnikih socialno-demokratskega gibanja v habsburški monarhiji. Bil je tudi kot človek vedno odkritosrčen in načelen. Posebno v dobi po drugi svetovni vojni, ko sta se obe veliki avstrijski stranki, OeVP in SPOe združili v sodelovanju pri izvrševanju vladnih poslov, je vprav Böhm s svojim zdravim realizmom mnogo pripomogel, da je v Avstriji bil ohranjen socialni mir in da so delavci prišli v okviru danih možnosti do svojih pravic. Vlada mu je odredila državni pogreb.

V glasilu SPOe za Koroško »Die Neue Zeit« pa beremo o istih rezultatih:

»Komunisti so izgubili 1511 glasov, socialisti so pa pridobili 8470 glasov. Izgube Ljudske stranke, ki znašajo 1179, FPOe 3734 glasov, so torej tudi šle v prid socialistom. Še preostali prirastek 2000 glasov pa je mogel priteči socialistom samo iz rezervarja novih volilcev.«

Sramujejo se sedaj enega samega slovenskega glasu.

Politični teden

Po svetu . . .

Prva »runda« v Ženevi

Zunanji ministri štirih glavnih velesil sveta so se sestali v Ženevi dne 11. maja, a danes, po drugem tednu njihovih razgovorov, še ni videti nobenih praktičnih rezultatov. Kot je bilo predvideti, so se prvi teden prerekali samo o dnevnem redu, to je, o čem se bodo prerekali v prihodnjih tednih. Ko je bila ta ovira premagana, je prišla na vrsto udeležba Nemcev. Že v predhodnem diplomatskem sporazumu o konferenci je bilo sklenjeno, da bodo predstavniki Vzhodne in Zapadne Nemčije prisostvovali konferenci zgolj kot opazovalci. Toda ko so ministri prišli v Ženevo, je mrko gledajoči sovjetski zunanji minister Gromiko zahteval pripustitev delegatov Vzhodne in Zapadne Nemčije kot polnovrednih članov. Bilo je treba nekaj novih sej, da je ta zadeva bila urejena. Tako vzhodni kot zapadni Nemci so ostali opazovalci, kajti priznanje polnih pravic bi v resnici pomenilo priznanje obstoja dveh nemških držav in to hoče zapadnonemška vlada v Bonnu na vsak način preprečiti. Da to tudi zunanje izrazi, se šef zapadnonemške delegacije zunanji minister v. Brentano sploh ne udeležuje sej konference, ampak se pusti zastopati po zapadnonemškem poslaniku v Washingtonu Greweju.

Mnogo bolj vnet je pa Herr Bolz, zunanji minister Vzhodne Nemčije. Ko se je oglašil k besedi za sovjetskim zunanjim ministrom, so francoski novinarji o tem govoru dejali, da je podoben njegovemu avtorju, namreč, ima dvojno državljanstvo: nemško in sovjetsko.

Potem sta se naenkrat oglasili čehoslovaška in poljska vlada, ki sta zahtevali soudeležbo na tej konferenci. Na dnevnem redu je namreč priprava za sklenitev nemške mirovne pogodbe. Poljska in Čehoslovaška pa sta največ pretrpeli pod nemško okupacijo med vojno in imata tudi sicer prvenstvene interese pri urejanju nemškega vprašanja. Kot odgovor na to so se zglasile vlade Belgije, Nizozemske in Italije, ki so trdile in zahtevale isto. Tudi jugoslovanski poslanik v Londonu Vejvoda je obiskal britanskega ministrskega predsednika in izrazil zahtevo po povabilu Jugoslavije na konferenco iz istih razlogov. In sčasoma bi se gotovo oglasilo še več interesentov, ki imajo še neporavnane račune z Nemci iz zadnje vojne. Tako bi se naenkrat ožja konferenca velikih spremembila v velekonferenco, ki bi bila tako velika in neokretna, da vobče ne bi mogla roditi nič pametnega. Zato so se ministri zedinili, da ostane pri prvotnem številu štirih.

Zapadni predlog

Ameriški zunanji minister Herter je v imenu zapadnih zaveznikov predložil natančen načrt za ureditev glavnih spornih vprašanj v Evropi, o katerem smo že poročali, kajti predstavlja sad skupnega posvetovanja zapadnih zunanjih ministrov v Parizu malo pred ženevsko konferenco. Ta načrt predvideva ureditev nemškega vprašanja v štirih fazah, ki bi se naj zaključile z ustvaritvijo skupne nemške vlade, s katero bi bila potem sklenjena mirovna pogodba. Do takrat bi pa naj Berlin ostal pod zavezniško vojaško zasedbo. V obeh Nemčijah bi naj bile izvedene svobodne in tajne volitve, ki bi jih naj pripravil poseben odbor predstavnikov Zapadne in Vzhodne Nemčije. V njem bi bili obe zastopani sorazmerno po številu prebivalstva. Tako bi proti 50 zapadnonemškim članom stalo 10 vzhodnonemških. Nemška mirovna pogodba bi pa bila povezana s pogodbo o vojaški varnosti in omejitvi oboroževanja v Evropi.

Sovjetski načrt

Sovjetski zunanji minister zapadnega načrta sicer ni vnaprej odklonil, pač pa je predložil svoj načrt. Ta predvideva takojšnjo sklenitev mirovne pogodbe s sedanjima dvema Nemčijama in ti dve bi se naj potem v medsebojnih pogajanjih zedinili glede združitve obeh držav v eno. Kdaj in kako ni nič povedal.

Jasno je, da bi Zapad rad dosegel prek zedinjene Nemčije vsaj čez čas izrinjenje sovjetskih čet in komunističnega režima iz Vzhodne Nemčije. Sovjetska zveza pa hoče obratno: z mirovno pogodbo doseči

priznanje dveh nemških držav in s tem ustalitev sedanje delitve za dolgo dobo. Zato je bilo politično ozračje pred binkoštnimi prazniki precej oblačno. Oba predloga je spremljal običajni propagandni grom in hrup. Hruščev je v Moskvi znova zagrozil, da bo v primeru neuspeha ženevske konference Sovjetska zveza sklenila separatno mirovno pogodbo z Vzhodno Nemčijo.

Na Zapadu pa so kljub temu še ohranili ščepec optimizma. Tako je ameriški državni predsednik Eisenhower izrazil upanje, da bo prej ali slej sedanji propagandni dvoboj v Ženevi končan in da bo konferenca v tajnih sejah prešla k stvarnemu delu.

Britanski ministrski predsednik Mc Millan pa je dejal, da bo po njegovem mnenju končno le zmagala razsodnost, kajti trajanje sedanje napetosti bi samo povečalo tekmo v oboroževanju.

Morda jih bo razsvetlil Sveti Duh

Prav dejstvo, da tako na Vzhodu kot na Zapadu nasprotujoči si predlogi v Ženevi niso našli na brezpogojno odklonitev, kaže, da je za pesimizem še prezgodaj. Na zadnji seji minuli petek so ministri sklenili, da med binkoštnimi prazniki ne bodo imeli sej, ampak da bodo ta čas porabili za natančnejši študij iznešenih predlogov. Morda bo tudi njih razsvetlil Sveti Duh, čigar praznik znova opozarja, da je rešitev človeških zadev možna le v duhu večnih nauk skupnega Stvarnika.

. . . in pri nas v Avstriji

Povolilno razburjenje se počasi polega. Še nekaj dni po objavi neuradnih volilnih rezultatov so politiki imeli nemirne noči, kajti pri kontrolnih štetjih so se tu in tam pojavile nekatere manjše napake. Špiro zelo majhne razlike v glasovih, ki loči obe glavni stranki bi že premaknile enega samega poslanskega mandata pomenila preobrnitev sedanjega političnega ravnotežja ter zamenjavo vlog večinske in manjšinske stranke. Vendar se je izkazalo, da malenkostne napake ne vplivajo na končno razdelitev mandatov, ki ostane nespremenjena. Tako obdrži Ljudska stranka (OeVP) z 79 mandati svoj položaj večinske stranke proti socialistom (SPOe) s 78 mandati.

Posvetovanja državnega predsednika

Državni predsednik Schärff je med tem izvršil po ustavi predvidene ukrepe. Najprej je sprejel kanclerja Raaba, ki mu je predložil odstop celotne vlade. Predsednik je ta odstop vzel na znanje obenem pa prosil kanclerja Raaba, da sedanje ministrstvo do sestave nove vlade vodi tekoče posle. Nato je odprl posvetovanja za sestavo nove vlade. Stal je pred neprijetnim razpotjem in nekateri listi so pisali, da je bila to najtežja odločitev njegovega življenja. Po eni strani je Socialistična stranka, iz katere je kot njen dolgoletni voditelj sam izšel, sicer dobila več glasov (za okrog 25.000) kot OeVP, vendar je po volilnem redu pripadel OeVP en poslanski mandat več. Podoben položaj je bil že leta 1953 in takrat ga je predsednik Körner odločil v prid stranke, ki je imela večino

mandatov v parlamentu in ji podelil naročilo za sestavo vlade. Ustava sama glede tega ni jasna, ker govori samo o stranki, ki ima večino.

Ing. Raab dobil naročilo za sestavo vlade

Opazovalcem je padlo v oči, da je pri sprejemih za podelitev naročila za sestavo vlade dr. Schärff naprej sprejel socialističnega prvaka dr. Pittermanna, nato pa šefa OeVP ing. Raaba. Kako je potekal razgovor med državnim predsednikom in obehma strankarskima prvakoma, ne ve nihče razen prizadetih, vendar mandat za sestavo vlade je dobil ing. Raab.

Pogajanja za sestavo vlade bodo zelo dolga in težka. Socialisti upravičeno zahtevajo — opirajoč se na prirastek svojih volilnih glasov — več besede glede vladanja, pa tudi več ministrskih sedežev. Kar se tiče večje besede, jim bo težko kaj več dati, kot so imeli, kajti v prejšnji vladi je vladala med obehma strankama popolna enakost glede vladnih ukrepov. Že večkrat smo poročali v minulih letih o znamenitem koalicijskem odboru, v kateri sta bili obe stranki zastopani z enakim številom delegatov; tudi vlada se je morala držati sklepov tega odbora, čeprav je v vladi imela OeVP večino v sorazmerju s takratnim številom poslancev v parlamentu.

Pogajanja bodo težka

Pri OeVP pa se pojavljajo znaki naveščenosti vladanja. Že dobrih 13 let daje ta stranka državi šefa vlade in s tem vsaj na zunaj pretežno odgovornost za vladanje, čeprav so bili vsi važnejši sklepi sprejeti po soglasju obeh strank. Menda je kancler Raab na seji svoje stranke predlagal, da naj enkrat za spremembo pripustijo vlado socialistom, vendar je bila večina OeVP-jevskih funkcionarjev proti. Bojijo se namreč, da bi bilo socialiste, potem, ko bi se bili dobro vsedli v vladi, težko vreči iz sedla, kajti primeri Dunaja in Koroške so dokazali, da so socialisti precej spretni pri ohranjanju položaja, čim so si jih enkrat priborili.

SPOe pa kljub povečanemu številu glasov ne upa glasno izraziti želje po samovladi, ki brez dvoma preveha marsikatero izmed njenih volilnih funkcionarjev. Vedo namreč, da prirastka glasov pri zadnjih volitvah niso dobili zaradi svojih zaslug, ampak zaradi tega, ker je pri predzadnjih volitvah OeVP pridobila nekoliko preveč na moči in je posebno povezava z FPOe pri kandidaturi prof. Denka za državnega predsednika zbudila pri volilcih sum, da stremi OeVP po samovladi. In baš samovlado ene kot druge stranke hočejo volilci preprečiti s skoroda enako razdelitvijo glasov. To je bil nauk zadnjih volitev. Prava pogajanja za sestavo vlade so se začela šele po Binkoštih.

Televizija škodi očem

Očesni zdravniki v Zahodni Nemčiji ugotavljajo, da raste z širjenjem televizije tudi število okvar na očeh. Pri tem pa ne gre morda za okvare, ki jih povzroča televizija, ampak za take, ki so že obstajale, pa so se močnejše pokazale šele z večjim naporom oči pri gledanju oddaj.

Zaradi tega napora so se pojavili glavoboli, migetanje pred očmi in celo vnetje veznic. Preiskave so dognale, da gre največ za pomanjkljivo ali napačno vidnost, za katero prizadeti še sam ni vedel. Okvare

SLOVENC

doma in po svetu

Dr. Ivan Ahčin težko bolan

V bolnici v Buenos Airesu leži že dobra dva meseca dr. Ivan Ahčin, ki ga muči zavrtna bolezen. Dr. Ahčin spada med najodličnejše slovenske javne delavce in je bil v dobi med obeh vojnam glavni urednik dnevnika „Slovenec“ v Ljubljani. Poleg tega se je udeleževal kot pisatelj družboslovnih del in mladinskovzgojni predavatelj. Na teološki fakulteti je bil docent za sociologijo. V dobi po letu 1945 se je naselil v Argentini, kjer je svoje znanstveno publicistično delo nadaljeval in poglobil. V tej dobi sta poleg številnih člankov nastali dve temeljni deli za slovensko družboslovje, „Sociologija“ in „Socialna ekonomija“, o katerih smo ob izidu tudi v našem listu obširneje poročali.

50-letnica Glasbene matice v Trstu

S koncertom v dvorani tržaškega Avditorija je „Glasbena matica“ v Trstu proslavila 50-letnico svoje ustanovitve. Dne 19. oktobra 1909 je tržaški domačin Karel Mahkota ustanovil „Pevsko in glasbeno društvo v Trstu“, ki je bilo podružnica Glasbene matice v Ljubljani. Naloge novega društva so bile: 1. vzgoja glasbenega naraščaja s pomočjo posebne glasbene šole, 2. izdajanje muzikalnih del, posebno domačih skladateljev, 3. osnovevanje lastnega pevskega zbora in orkestra, 4. prirejanje koncertov lastnega ansambla in gostovanj, 5. gojitev narodne pesmi. Prvi predsednik društva je bil odvetnik dr. Edvard Slavik, vendar je duša Matičinega dela ostal Karel Mahkota, ki je na glasbeni šoli poučeval teorijo, obenem pa vodil mešani pevski zbor, katerega je kmalu spravil na visoko raven. Uspelo mu je pritegniti tudi vrsto vidnih slovenskih glasbenikov, ki so poučevali na šoli ter sodelovali na koncertih. Med njimi so bili Vasilij Mirk, Emil Adamič, Avgust Vašte, Bibica, Šušteršič, Teply, Šonc in drugi. V desetletju pred 1. svetovno vojno je Glasbena matica postala res središče slovenskega muzikalnega življenja v Trstu, kjer se je slovenstvo na vseh področjih vedno močnejše uveljavljalo. Društvo je nadaljevalo svoje delo tudi po priključitvi Trsta k Italiji, toda njegovo življenje je postajalo iz leta v leto težje. Huden udarec je bil požig Narodnega doma po fašističnih zločincih, kajti s tem je Matica izgubila svoje šolske prostore in dvorano, povrh tega pa tudi ves inventar, instrumente in knjižnico. Leta 1927 je zamrla, a po 18. letih, po koncu 2. svetovne vojne, je spet vstala k novemu življenju. Danes vzdržuje prvovrstno glasbeno šolo z 200 gojenci, povrh tega pa izvede vsako leto obsežen koncertni program.

Slovenska strokovna knjiga vzor nemški

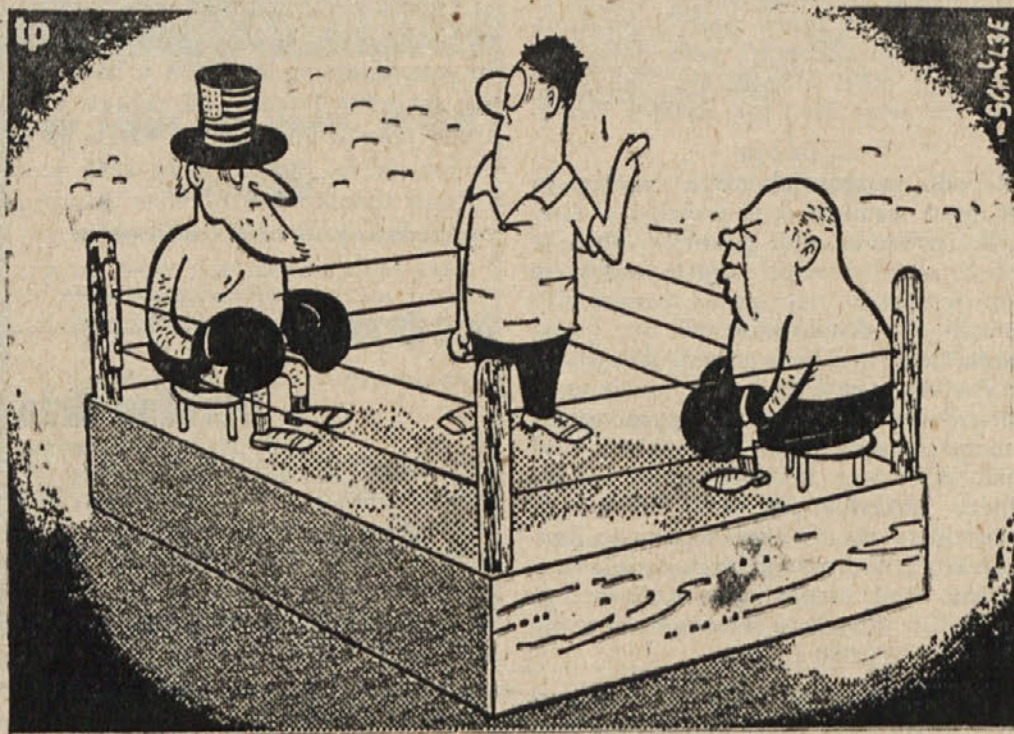
Pri Mladinski založbi v Ljubljani je izšla pred nedavnimi knjiga prof. Miroslava Adlešiča „Svet svetlobe in barv“. Med drugim je ta knjiga prišla tudi v roke švicarskemu strokovnjaku za vprašanja barv prof. dr. ing. Manfredu Richterju, ki velja danes za eno izmed svetovnih avtoritet te znanstvene panoge. Ta je v strokovni reviji „Die Farbe“ objavil svojo oceno Adlešičeve knjige. Med drugim pravi:

„Človek kar ostrmi, ko vzame v roko zajetno knjigo: strokovno delo o vseh možnih vprašanjih optike, svetlobe in barv v jeziku, ki ga govori razmeroma majhen narod (1,8 milijona) na jugovzhodu Evrope. In kakšna knjiga, kakšna pestrost posredovane snovi, kakšna skrbna in vzgojeslovno spretna izbira slik. Z veliko prizadevnostjo je v drugem delu zbrano vse, kar je moči danes povedati o barvah... Čas bi že bil, da bi za veliko število zainteresiranih, ki se neposredno ne ukvarjajo s svetlobno tehniko ali barvno metriko, izšla podobno zasnovana knjiga tudi v nemškem jeziku. Kako je treba snov izbrati in podati, bi nam lahko bila za zgled pričujoče slovensko delo!“

Društveno življenje v Združenih državah

V novi dvorani slovenske šole pri fari št. Vid v Clevelandu je ondotna slovenska igralska družba priredila predstavo opere „Mežnarjeva Lizika“. Igralci so pevsko in igralsko zahtevno igro zelo dobro podali. Zasluga za to gre predvsem režiserju dr. Milanu Pavloviču, ki je poleg tega tudi sam nastopil v vlogi prismojenega sina Vencija ter ga dovršeno podal. Občinstvo, ki je prostorno dvorano napolnilo do zadnjega kotička, je nagradilo vse nastopajoče z živahnimi, zasluženimi plaskanjem. Med častnimi gosti so bili msgr. Oman, msgr. Škerbec, župnik Baznik in več drugih duhovnikov, slovenski član mestnega sveta v Clevelandu J. Kovarčič, lastnica časopisa „Ameriška domovina“ in še več drugih uglednih rojakov. Orkester so sestavljali gojenci „Cleveland Institute for music“ pod vodstvom dirigenta M. Milača.

Pevsko društvo „Planina“ pa je dne 21. aprila priredilo koncert slovenskih narodnih in umetnih pesmi. Koncert je zelo dobro uspel, razen ene ne-veščnosti: precej poslušalcev je moralo stati, ker je sedežev zmanjkalo.

V Ženevi po prvi rundi: Neodločeno!

Gospodar nad 600 milijoni ljudi

Te dni so prinesli časopisi vest, da je pri volitvah za državnega poglavarja na Kitajskem bil izvoljen maršal Liu Sao Hsi, ki je s tem prevzel mesto Mao Tse Tunga. Vendar je slednji ostal še vedno glavni tajnik kitajske komunistične stranke in s tem odločilni mož na Kitajskem. Državni poglavar je sicer najvišji predstavnik države na znotraj in na zunaj, toda dejansko oblast pa ima v rokah tisti, ki stoji na čelu komunistične stranke. Ta je po uradnem nauku „motor in vodnik“ državne skupnosti. Zgodovina Kitajske v zadnjih 30 letih je tesno povezana z imenom Mao Tse Tung, ki je iz preganjanega revolucionarja in upornika postal gospodar nad najbolj številnim ljudstvom na svetu. On niti sam ne ve točno, koliko je njegovih podanikov, kajti na Kitajskem še ni bilo nikdar izvedeno ljudsko štetje. Pač pa eno dobro ve Mao Tse Tung: To, kar hoče doseči. Zato hogo danes podali življenjsko pot tega moža, ki igra vedno večjo vlogo tudi v svetovnem komunizmu.

Od sina pobožnega kmeta ...

Mao Tse Tung se je rodil leta 1893 v Šaošanu v pokrajini Hunan, južno od srednjega toka Jangtsekianga. Njegovi starši so bili pobožni mali kmetje, ki so velik del kmetije žrtvovali za šolanje svojega sina. Po starem običaju so hoteli komaj 15 let starega fanta poročiti z dekletom, ki ga ni še nikoli videl. Gimnazijec pa je s poročne slavnosti pobegnil in si v znak preloma s starodavnimi izročili odrezal kito — ki jo nosijo moški Kitajci že tisočletja.

Ko je doktor Sun Jatsen leta 1911 preginal vladarsko družino Mandžu, se je začel Mao aktivno ukvarjati s politiko. Takrat je študiral na visoki šoli v Čangši. Kasneje je bil asistent in vseučilišni knjižničar v Pekingju in je končno prišel kot 25-letnik v hišo dr. Sun Jatsena v Kantonu. V Šanghaju se je pridružil komunistični skupini, se udeleževal študentskih in delavskih demonstracij in bil leta 1921 eden izmed ustanoviteljev kitajske komunistične stranke.

Med krvavim študentskim uporom v Kantonu je spoznal svojo prvo ženo po imenu Yangkaihui, ki so jo na kratko imenovali »Kai«. Bila je hčerka profesorja filozofije in je skrbela za ranjenega študentskega voditelja iz Hunana.

Nekaj časa so kitajski komunisti vneto sodelovali s »Kuomintangom«, to je Čangkajškovim narodnim gibanjem. Mao je bil takrat namestni član osrednjega odbora Kuomintanga in leta 1925 začasno namestnik ministra za informacije. Potem pa je Stalin sklenil povečati svoj vpliv na Kitajskem in je leta 1926 ukazal kitajskim komunistom, naj postavijo na noge lastno vojsko iz kakih 20.000 komunističnih delavcev in 50.000 kmetov. Čangkajšek se je čutil od te »Rdeče vojske« ogrožen in

leta 1927 je prišlo pri zavzetju Šanghaja do preloma. Komunistična stranka je bila prepovedana, njeni člani so pa delovali podtalno dalje. Ena prvih žrtev podtalnega boja je bila Maova žena Kai, ki so jo v začetku leta 1928 zaprli kot sovjetsko vohunko in ustrelili.

Medtem se je začela najbolj pustolovska doba v zgodovini kitajske komunistične partije. Mao Tse Tung je v gorah pokrajine Kiangsi, vzhodno od Hunana zbral pobegle funkcionarje stranke in partizane okoli sebe in se z njimi prebil v maju 1928 do generala Čuteha in njegovega četrtega komunističnega armadnega zbora, ki je v gorah razglasil nekakšno neodvisno »sovjetsko republiko«. Mao je postal politkomisar tega armadnega zbora in kot tak ukazal postreliti več sto svojih ljudi zaradi politične »nepravovernosti«.

Počasi pa je postal vojaški položaj te tako imenovane »sovjetske republike« ne vzdržen. Zato se je v začetku leta 1934 odpravilo 60.000 komunistov na svoj sloviti »dolgi pohod« več tisoč kilometrov daleč proti skrajnemu severu Kitajske, kjer so upali najti v težko dostopnem mestu votlin Jenanu in v puščavski pokrajini Šensi zavetje. Komaj tretjina teh ljudi je po enem letu in po nešteti bojih strašno izčrpana dosegla nove utrdbe. Med njimi je bila Maova druga žena, posebno hrabra srednješolska učiteljica Ho Tse Hien. Toda njena hrabrost ni zadostovala za ohranitev Maove ljubezni. Tri leta kasneje jo je izpodrinila plesalka Lan Ping.

... do vrhovnega polit-komisarja

Zdaj se je začel Mao Tse Tung politično naglo vzpenjati. Leta 1935 so ga izvolili za predsednika centralnega komiteja komunistične stranke, s čimer je dejansko prevzel vodstvo partije.

Japonski napad na Kitajsko v letu 1937 je končno popolnoma razbremenil komuniste. Proti Japoncem so se borili bolj pomalo, kajti po Maovem izrecnem ukazu se je 90 odst. njihovih sil obrnilo proti Kuomintangu, ki ga je vodil protikomunistično usmerjeni Čangkajšek. Med temi boji se je rdeča kitajska gverilska vojska povečala od 25.000 na 910.000 mož! Leta 1945 je živelo pod njenim jarmom 50 milijonov Kitajcev.

Do velikega prevrata za kitajske komuniste pa je prišlo šele tedaj, ko je Sovjetska zveza po kratki vojni proti Japonski zasedla Mandžurijo ter med avgustom 1945 in aprilom 1946 v naglici oborožila deset-tisoče kitajskih komunistov z japonskim in sovjetskim orožjem ter jih vojaško moderno izvežbala.

Sedaj je mogel Mao nastopiti odločilni boj proti Čangkajškovem Kuomintangu. Kmalu ga je v vrsti bitk potisnil na skrajni jug Kitajske. Po komunističnih izjavah so v državljanski vojni Maove čete utrpeli 1 milijon 600 tisoč mrtvih in ranjenih, kuomintanške pa kar 8 milijonov.

Opazovalci, ki so do takrat imeli Mao Tse Tunga za poštenega kmečkega voditelja in za mnogo zmernejšega komunista nego je bil Stalin, so bili kmalu zelo razočarani. Dne 1. oktobra 1949 so oklicali v Pekingju »Kitajsko ljudsko republiko«.

Zdaj se je vrgel utrjeni režim z vso grozovitostjo na takoimenovane notranje sovražnike, na »reakcionarje, sovražne agente, zemljiške posestnike« in kakor so še imenovali smrti zapisane. Po podatkih kitajskih komunistov samih so v letih 1949–1952 iztrebili 12 milijonov takoimenovanih »razrednih sovražnikov«. Komunistični časopisi so mesec za mesecem kar odkrito objavljali točno število tistih, ki so padli kot žrtev »Hsiao Mieha«, »uničenje eksistence« ter objavljali tudi fotografije množičnih streljanj. V eni sami pomladanski noči leta 1951 so v mestu Šanghaju zaprli in postrelili okoli sto tisoč ljudi. Milijoni drugih Kitajcev so se znašli »za-

radi prevzgoje« v taboriščih za prisilno delo. Nešteto ljudi je iz strahu pred zasledovanjem napravilo samomor.

Položaj na Kitajskem se je razvijal dalje. Doba »vojnega komunizma« na Kitajskem je minila. Celotno desetimi milijoni članov kitajske KP se je začela kazati opozicija. Mao Tse Tung pa si je tudi tu znal pomagati. Razglasil je načelo: »Pustite cvesti sto različnih cvetic in tekmovali med seboj sto misli.«

Nezadovoljniji so res začeli odkrito govoriti in kmalu se jih je nabralo toliko, da nisi več vedel, kdo je sploh še zadovoljen, razen Mao-vega ožjega kroga najvišjih mogotcev. Toda sedaj je Mao vedel, kdo so najglasnejši nasprotniki. Kmalu so se znašli v zaporu. Tako je zviti »vrtinar« Mao potrgal najbujnejše cvetke, ostale so pa usahnile v suši novega terorja.

Mao Tse Tung je zdaj poročen z neko bivšo filmsko igralko iz Šanghaja in ima tri otroke. To je njegova četrta žena. Uvedel je takšen kult svoje osebnosti, da ga je mogoče primerjati le še s Stalinovim. Nihče pa ne more prerokovati danes njegove bodočnosti. Na Daljnem vzhodu merijo življenje pač z drugimi merili kot pri nas v Evropi.

Junaška in duhaprisotna deklica

Za podelitev najvišje civilne nagrade za junaštvo je mestni šolski nadzornik v San Franciscu USA predlagal Shirley O' Neil 18-letno dijakinjo neke ondote srednje šole.

Nekega lepega vročega popoldneva se je Shirley s svojim sošolcem Alfredom Koglerjem šla kopat v bližnji morski zaliv. Ko sta s fantom plavala kakih 40 metrov od obale, je Alfred nenadoma zaklical dekletu, da naj beži, kajti naglo se je približal velik morski volk! Dekle je v prvem strahu res začelo plavati proti obali, toda ko se je po nekaj zamahih ozrla, je videla veliko sivkasto-belo 250 kg težko ribo, ki je napadla njenega spremljevalca. Dekle se je hitro obrnilo in priplavalo nazaj do fanta, ki ga je medtem morski volk hudo ranil. Ne meneč se za nevarnost je prijel Alfreda in ga z vsemi svojimi silami vleklja proti obrežju. Zver se je med tem oddaljila. Dekletu se je res posrečilo težko ranjenega fanta spraviti na suho. Ko je videla, da krvavi iz velikih ran ter da njegove življenske sile pešajo, je naredila nad njim znamenje križa in izrekla obredne besede: »Krstim te v ime nu Očeta, Sina in Svetega Duha.«

»Ali je prav tako« je šepnila na uho, fantu, ki je izgubljal zavest. Vedela je, da ni pripadal nobeni verski skupnosti.

»Prav,« je odgovoril on; nato je deklica molila naprej kesanje in on je ponav-

ljal za njo besede: »Moj Bog, žal mi je, da sem grešil...«, nakar je izgubil zavest.

V tem so prihiteli ribiči in obalna mornariška straža. Fanta so odpeljali v bolnico, vendar je že med prevozom umrl.

Kdo je bil Hitler

Po učnih načrtih nudijo šole v Zapadni Nemčiji lepo zaokroženo splošno znanje, v katero je vključen tudi pouk o tem, kdo je bil Adolf Hitler in kaj je bil njegov »tretji rajh«. Vendar je večja pažnja posvečena pouku srednjeveške zgodovine, tako da ostane za obravnavanje moderne bolj malo časa. Poleg tega učitelji nič kaj radi ne pripovedujejo svojim učencem o dogodkih bližnje preteklosti, kot o masovnih moritvah, koncentracijskih taboriščih v nacistični dobi in podobnem.

Pred 14 dnevi je skupina televizijskih reporterjev zapadnonemške radio-televizijske družbe izpraševala vrsto srednješolskih dijakov. Izkazalo se je, da od vsake desetorice študentov v starosti od 15 do 17 let, jih devet sploh ne ve, kdo je bil Adolf Hitler ali pa so prepričani, da je na splošno naredil več dobrega kot slabega. Na vprašanje: »Kdo je Hitler« se je odgovor običajno glasil: »Hitler je dal Nemčiji novo življenje. Odpravil je brezposelnost in zgradil Autobahnen.« (NY Times)

FRAN ERJAVEC:

238

KOROŠKI SLOVENC

III. del

Napoleonove vojske so na ta način živele včasih v izobilju, včasih pa od pohodov izčrpane tudi stradale, kar je potem povzročalo med njimi tudi silno število obolenj, zlasti ker se tudi nihče ni kaj pridla brigal za njih zdravje in so imele le nezadostno število zdravnikov. Vojaških ambulant in bolnic skoro ni bilo, enako tudi ne bolničarjev, temveč so nastanjali bolnike in ranjence kar po kmečkih hišah, polnih umazanije, garij, uši itd., amputacije udov so se vršile tedaj še brez omamljenj, med vojaštvom je razsajal legar in umrljivost je bila v takem peklu seveda ogromna. Število padlih je bilo celo v največjih bitkah razmeroma malenkostno (pri Slavkovem n. pr. komaj 2 odst. in pri Waterlooju 5,5 ost.), temveč so povzročale veliko število izgub predvsem navedene obupne zdravstvene prilike. Ravno označeno načelo, da naj vojna hrani vojsko, je povzročalo povsod tudi toliko nezadovoljstvo s francoskimi zasedbenimi četami, zlasti ker so povzročale te razmere tudi veliko pomanjkanje discipline med vojaštvom, tatvine in druga nasilstva, a naporni nagli pohodi so puščali za seboj polno ubežnikov in onemoglih, ki so potem nadlegovali prebivalstvo na svojo pest.

Do revolucije je splošno veljala vojna taktika, ki so jo spopolnili do viška Prusi, revolucija je pa vodila svoje vojne pretežno s čisto neizvežbanimi, a navdušenimi množicami. To je vodilo do potrebe ustanovitve divizij s 6–12 bataljoni (5000–9000 mož) in pozneje do vojnih zborov. Sistem, ki ga je le tipaje začela uvajati revolucionarna vojska, je potem dokončno in do viška izoblikoval Napoleon že ob priliki bitke pri Marengu. Konjenica in topništvo nista ostala več povezana s pehoto, temveč sta tvorila samostojne edinice, ki jih je uporabljal mojster tam, kjer jih je smatral za najbolj učinkovite. Genialnost

Napoleonove strategije je obstajala predvsem v njegovem manevriranju z vojnimi zbori. Te je usmerjal vedno tako, da je objemal z njimi vse bojišče, tako da se mu sovražnik ni mogel nikoli izmuzniti in da jih je lahko osredotočal na tistih točkah, ki jih je smatral za odločilne. Njegovi vojni zbori so sovražnika najprej stisnili, nato je razvil bitko na vsej črti z elitno pehoto, a s čim najmanjšo uporabo svojih sil. S tem je skušal najprej izčrpati nasprotnikove rezerve, zlomiti moralno po zastareli metodi tesno sklenjenih nasprotnikovih čet z ognjem pušk in topov, nakar je navalil nanj s silovitim zaletom svojih navdušenih svežih sil ter ga po zmagi neusmiljeno gonil do popolnega uničenja (zastarela pruska metoda si ravno tega in upala)? Do bojev na nož je prihajalo le redko, ker je nasprotnik navadno že prej pobegnil. Glede podrobnosti se je seveda vedno ravnal po danih okoliščinah in po ozemlju, na katerega je izvajal nasprotnika. Njegova strateška veličina je obstajala v brezkončnosti njegovih taktičnih domislekov v teku bitke same. Njegove znamenite zmage so bile skoro vedno posledica naglice in smelosti njegovih manevriranj in bliskovitosti navalov tam, kjer jih je sovražnik najmanj pričakoval. Svojih načrtov ni nikoli zaupal nikomur, sam pa skušal čim najbolj razpresti obveščevalno službo. Za svoja kritja je tudi on rad iskal utrjenih oporišč, ni jim pa pripisoval več odločilnega pomena kakor starejši vojskovodje.

Radi že navedenega pomanjkanja denarja je moral Napoleon gledati, da so bile njegove vojne čim krajše in ravno to vzbuja še danes toliko občudovanje neprekosljive spretnosti, smelosti in naglice, s katerimi je znal zadajati smrtne udarce svojim nasprotnikom. Svoj način bojevanja je izoblikoval predvsem v Italiji in za tamošnje ozemelske in druge prilike, ki so kolikor toliko veljale tudi še za južno Nemčijo in za del Avstrije, a čim so ga zanesli njegovi vojni pohodi na severnonemške in zlasti še na vzhodnoevropske ravnine z bistveno otežkočenimi pogoji za preskrbo čet in kjer se je nasprotnik tudi mnogo laže izmikal njegovim uničujočim udarcem, je posta-

jalo tudi njegovo vojevanje vedno težje, dokler ga končno niso ravno brezkončne ruske planjave pokopale.

Vojna l. 1805. je zatekla Napoleona sredi hude finančne stiske. Napotivši svojo armado proti Nemčiji, je odhitel sam najprej v Pariz, kjer so si rojalisti že merciali roke v upanju na njegov zlom, gospodarski krogi so bili skrajno vznemirjeni, pred državno banko so pa dolge vrste vlagateljev čakale na izplačilo svojih vlog. Tako je bil položaj skrajno kritičen, saj tisto poletje ni imel denarja niti za izplačilo mezde vojakom. Rešiti ga je mogla le nagla zmaga. Na njegovo srečo pa tudi Avstrija ni bila niti malo pripravljena na vojno. Reforme, ki jih je bil začel par let poprej v armadi nadvojvoda Karel, so le počasi in nezadostno napredovale. L. 1802. so odpravili dotedanjo dosmrtno vojaško službo in jo l. 1805. določili tako, da je trajala pri pehoti 10 let, pri konjenici 12 in pri topništvu 14 let, toda spričo mnogoštevilnih oprostitev je štel pri 25 milijonih avstrijskih prebivalcev vsak letnik komaj 83.000 vojnih obveznikov, kajti ogrski državni zbor je sploh odklonil splošno vojaško obveznost in dovolil za vsako leto le po 6000 vojaških novincev, v primeru vojske pa enkrat za vselej 12.000. Šele tedaj so začeli vojake tudi striči (dotlej so nosili še kite), uvedli pri konjenici čelade mesto čepic, nadomestili stare težke muškete z lažjimi puškami, uvedli pri polkih mesto 4 bataljonov 6, toda šibkejših, ter ustanovili polk tirolskih lovcev. Po odslovitvi nadvojvode Karla je uvedel Mack tudi nov vojaški pravilnik, ki je pa povzročil samo zmedo. Zaradi poraznega finančnega stanja države je manjkalo armadi vsega. Njeno številčno stanje je bilo za 83.000 mož pod normalnim stanjem, 97.000 mož je bilo na dopustih, 37.000 konjenikov je bilo brez konj, vprege pa ni imela niti ena topniška baterija. Zaradi rumene mrzlice v Italiji so tudi poslali poleti l. 1805. mnogoštevilne čete skozi Koroško v Benečijo, da zapro italijansko-avstrijsko mejo, radi česar so ostali potem severni predeli države še bolj nezavarovani. Skratka: nesposobni režim cesarja Franca I. je privedel armado v vprav obupno stanje.

REBRCA

(Pogreb vaškega berača)

Daleč naokrog je slovel Sperdinov Hanzl, velik, močan in kosmat mož, ki je pa bil že precej star. Znal je povedati marsikatero duhovito pri svojem beračenju, vendar pa ni bil vselej jasne pameti, ker je na stara leta precej užival alkohol. Za tega je beračil in zanj bi storil vse. Obblečen je bil kot divji mož, čeprav bi lahko bil tudi čedno, ali ni maral na sebi dostojne obleke. Občina je morala prevzeti oskrbo zanj in gospodariti z njegovo rento, da je ni vse pogljal po grlu. Na zimo je Hanzla spravila v sirotišnico v Celovec, na vigred pa se je Hanzl snažno oblečen vrnil domov na Rebrco. Letos pa se ni vrnil živ, marveč mrtev. Umril je v Celovcu 27. aprila. Toda ker je bilo še nekaj prihrankov, je g. župan Ferjan odločil, naj se prepelje domov in pokoplje na domačem pokopališču. — Kakor so s Hanz-

lom vsi imeli sočutje v življenju, tako so se tudi k pogrebu zbrali v velikem številu. V lepi beli krsti sredi vasi, kjer je pokojni Hanzl največ domoval, je čakal na pogreb. Pevci so mu zapeli, dušni pastir pa je pokojnika spremil v cerkev, kjer je bila zanj peta sv. maša z nagovorom. Zunanaj ob grobu pa je pokojnemu spregovoril tudi g. župan Ferjan tople besede v slovo. Tako bo vaški revež in brezdomec počival v domači zemlji tik poleg dveh vojaških grobov, za katere domačini s sočutjem skrbijo.

VOGRČE: materinska proslava v novi dvorani

»Le kaj bo iz tega?« smo se spraševali, ko so v župnišču razbijali. Sedaj pa smo videli, kaj je nastalo iz tega: nova farna dvorana. Kar presenetila nas je, tako je praktična in lepo okusno urejena. Tako potrebni dušnopastirski prostor in dolgoletna želja faranov je torej izpolnjena.

Sredi marca smo pričeli z delom. Je huda reč podirati stare debele zidove, ki bi najbrž še bombardiranje vzdržali. Toda imeli smo poleg pridnih zidarjev Jake Kerbitza in Tratnika, ki sta delala pod vodstvom stavbenega mojstra ing. Glawarja, tudi pridne pomočnike in so mnogi župljani prav radi zastoj pomagali. Ko smo delali novo betonsko ploščo nad dvorano, je bilo kar 13 pomagačev, med njimi smo imeli celo inženirja, ki je ne le z nasveti pomagal, ampak tudi za okrepčilo skrbel.

Za dvorano smo združili dva prostora, ki sta bila do sedaj neuporabljena. Napravili smo seveda nov oder z povsem novimi prizorišči, kar je izdelal naš mojster za take reči, slikar Friderik Jerina. Oder je kar precej velik, praktično urejen za to lepo dvorano. Tako je oder malo večji in tudi dvorana, kot je bila prej pri škofu, kjer je včasih izvajalo svoje nastope delavno Kat. prosvetno društvo v Vogrčah. Sicer je preč. g. župnik Wölfl napravil v župnišču tudi nekako dvoranico, toda bila je vse premajhna.

Binkošti so bile za našo faro dvojni praznik. Iz Celovca je prihitel k nam mil. g. kanonik Aleš Zechner, ki je pri škofjskem ordinariatu uredil potrebno, da smo smeli napraviti dvorano. Po šmarnicah je blagoslovil dvorano in križ, ki naj kraljuje v dvorani, in omenil v nagovoru pomen farnih dvoran in prosvetno delo nekdanjega vogrškega župnika g. Janeza Sekola. Pohvalil je pomoč faranov in zlasti obeh cerkvenih ključarjev.

Po blagoslovitvi smo imeli kot prvo prireditve materinsko proslavo. Otroci so pozdravili mamice s pesmicami.

Kot prvo igro na novem odru nam je naš g. provizor Vinko Zaletel pripravil lepo materinsko igro »Triglavska roža«. V tej pravljici igri s petjem nastopajo odrasli in otroci in nam pokaže veliko ljubezen otroka do matere in tudi žrtvujočo ljubezen matere do otroka. Četudi so razen dveh bili vsi sodelujoči privikrati na odru, smo se čudili, da so v tem kratkem času mogli tako dobro pripraviti igro. Bili so pogumni in so se vživeli v vloge, da so gledalce pritegnili in smo se včasih nasmejali, drugič zopet tresli pred Robavsom in se jokali ob materni nesreči. Žalik-žene so občuteno rajale in pele.

Ker je bila v nedeljo proslava le za domačo faro, smo jo ponovili v ponedeljek za okoliške vasi. Napolnili so dvorano in vsi zadovoljni odhajali domov.

Za vsako faro je dvorana nujno potrebna, da tudi izven cerkve zajame farane in jim nudi pošteno zabavo in katoliško vzgojo in prosveto. Naše sosednje župnije: Gorenče, Žvabek, Globasnica, St. Lipš in Dobrla ves že imajo farne dvorane, pripravljajo jo pa Pliberk. Mi jo torej, hvala Bogu, že imamo in smo veseli in ponosni nanjo. Kot za Gregca v igri »Triglavska roža« velja: »Kajžica res ni velika, pa je fantič, kot se šika«, velja tudi za nas: Dvorana res ni velika, pa je taka kot se šika'.

Naj služi res trem našim najvišjim dobrinam, ki so kot geslo napisane na novem odru: »Mati, domovina, Bog!«

Vsa fara se je razveselila nove dvorane. O tem priča še eno poročilo, ki sm oga prejeli iz Vogrč in ga radi objavljamo, saj je glas iz ljudstva in kaže kako prav farna prosvetna dvorana povezuje starejši rod z mladino.

Po dolgih dolgih letih smo spet imeli lepo domačo slavo. Naši mali so priredili za materinski dan v novi farni dvorani našim mamicam lepo in pristrčno slavnost, s petjem in deklamacijami in lepo igro. Tako ljubko so igrali, da so nam kar solze tekale.

Bog Vam č. g. župni upravitelj, tisočkrat povrni Vaš trud in upamo, da nam še večkrat pripravite tako lepe ure. Kar čudimo se, da je pri nas še toliko in za dobro stvar tako vnete mladine. Brez hi-be ste lepo igrali, Bog vam povrni, pa še večkrat nas razveselite, saj ste zmožni.

Nekdanji stari igralec

(Florijanov praznik)

Florijanovo smo tudi lepo praznovali. Ker je bila ena maša zunaj v lopi, smo tudi lopo na eni strani zazidali, jo olepšali in prenovili starodavni oltar sv. Florijana. Tudi cerkev je bila zato okrašena,

Ali ste že plačali naročnino?

da jo je bilo veselje gledati. Naj ljudje, ki tedaj ofer dajo, vidijo, da se na čast sv. Florijanu tudi kaj naredi. Tako se vedno bolj obnavlja obličje cerkve in župnišča.

V zelo velikem številu smo prejšnji ponedeljek romali na Sveto mesto. Med romarji je bil tudi naš inženir in smo proslavljali po romanju njegov god. Veselje pa se je končalo žalostno, ker se je nazaj grede s kolesom ponesrečil. Lani jula, letos inženir.

ŠMIHEL

Vendar enkrat, kako smo si že dalje časa želeli, da bi se kdo zganil in za naše dušne pastirje primeren spomenik postavil. Zdaj že pobirajo po fari prispevke, in upamo, da bo ta lepa zamisel kmalu uresničen! Če hodiš po pokopališču, vidiš lepe družinske spomenike, pri tem pa se človek spomni tudi naših dušnih pastirjev, ki pa imajo samo skromne tablice. Torej farani vkup, da bomo postavili spomenik, ki bo vsej fari v ponos.

METLOVA

Na binkošti smo na pokopališču v Kazazah pokopali Nežo Ruprecht, pd. Fernačnikovo mamo, ki je v starosti 90 let odšla v večnost.

Rajna je bila res dobra mati hčerini družini, ki jo je vsa lepo in rada imela, posebno ji je bil vdan vnuk Jože Repič, bogoslovec v Celovcu. Želela je dočakati njegovo novo mašo, pa ji ni bilo dopuščeno. Bo pač drugo leto, ko bo Pepej zapel prvo Glorio, iz nebes prošila zanj obilo božjega blagoslova v težkem a vzvišenem duhovniškem stanu.

Rada je nudila pomoč materam porodicam. Žalujočih pogrebcev je bilo pa veliko iz spoštovanja do rajne. Bog ji bo di dobrotljiv sodnik.

CELOVEC

(Auto-Strasser — 14 mesecev ječe zaradi poneverbe)

Minuli petek je bil pred celovskim porotnim sodiščem končni obračun poslovanja firme Auto Strasser na št. Ruperški cesti v Celovcu. Toda namesto knjigovodje so porotniki potegnili zaključno črto pod bilanco te tudi v naših krajih znane firme.

Strasser se je moral zagovarjati zaradi poneverbe tujega premoženja. Zgodba je na kratko naslednja. Ta 58-letni sicer zelo podjetni mož je leta 1951 iz »goščave« na začetku št. Ruperške ceste (blizu policijskega ravnateljstva) ustvaril avtomobilski park z garažami, napravami za umivanje avtomobilov in bencinsko črpalko. Prostor je uporabljal pozimi tudi kot drsališče. Lastnega denarja je vložil v podjetje okrog 250.000 šil., vendar je to bilo premalo, ker je hotel povečati število garaž. Za to je potreboval novih 200.000 šil. Način, s katerim si jih je skušal pridobiti, pa ga je pripeljal pred sodnike. Pri raznih petrolejskih velefirmah je jemal na up bencin in nafto in olja ter jih prodajal naprej. Poleg tega pa se je pečal s posred-

Rekordni promet za Binkošti na cestah in železnih

Osební promet za letošnje binkoštné praznike je prekosil vse dosedanje rekorde. Lepo vreme, ki so ga samo tu pa tam motile krajevne nevihte, je spravilo desetisoče ljudi na noge. Vlaki so bili polni in na cestah so se vile dolge kače motornih vozil.

Posebno močan je bil promet na Dunaju in v okolici. V prestolnico je prišlo okrog 300.000 sudetskih Nemcev, ki so ondi imeli svoje zborovanje. Povečini so bili iz sosednje zapadnonemške republike. Pripeljalo jih je 36 posebnih vlakov, mnogi so pa prišli z lastnimi vozili.

Po drugi strani so pa Dunajčani izkoristili praznike, da gredo nekoliko na deželo. Po izjavi generalnega direktorja avstrijskih državnih železnic dr. Kepnika je od četrta do binkoštnega ponedeljka preko dunajskih kolodvorov pripotovalo oz. odpotovalo okrog 600.000 oseb, približno 20.000 več kot lani. V deželnih prestolnicah so v istem času naštelí celo 650.000 potnikov. Na obmejnih prehodih so letos zabeležili 190.000 potnikov.

Številni Avstrijci so tudi letos potovali za binkošti v Italijo, ne meneč se za propagando, češ da je zaradi Južne Tirolske treba bojkotirati našo južno sosedo. Na Brennerju so naštelí 9000 avtomobilov na poti v Italijo, preko Reschenpassa pa jih je šlo nadaljnjih 5000. O prehodih na Vratah še niso bile objavljene uradne številke, vendar cenijo cariniki, da je letos kakih 250 avtomobilov več šlo preko meje.

Povečani cestni promet pa je zopet zahteval svoje žrtve. Na področju Koroške je bilo pri prometnih nesrečah 30 oseb teže in laže ranjenih, dve osebi pa sta bili mrtvi.

Na binkoštni ponedeljek je 34-letni kmet Maks Soldnija iz Rožeka hotel pre-

Sprejemni izpiti

na Državni realni gimnaziji za Slovence bodo v ponedeljek, dne 13. julija 1959, to je prvi dan velikih počitnic.

Za prvi razred lahko prijavite fante in dekleta, ki so uspešno dokončali prva štiri leta šolske obveznosti. Prijava je možna pisмено na naslov: Direktion des Bundesrealgymnasiums für Slowenen in Klagenfurt, Lerchenfeldgasse 22 ali pa ustno v pisarni šole, drugo nadstropje, soba 65. Pismeno prijavo je treba kolkovati s kolekom 6 š. Tej prijavi je treba dodati rojstni list otroka in dokaz o avstrijskem državljanstvu. Vodstvo dosedanje šole pa naprosite, da pošlje popis učenca direktno na ravnateljstvo Državne realne gimnazije za Slovence.

Vprašanje vstopa v višji razred pa je možno rešiti le ustno v pisarni.

Dne 13. julija pa mora vsak učenec pred izpitom oddati svoje zadnje spričevalo, katero bo dobil 11. julija 1959.

Prijave naj bodo izvršene do 1. julija 1959.

Ravnateljstvo
Državne realne gimnazije za Slovence

ništvom pri prodaji rabljenih avtomobilov. Toda tako firme, ki so mu dobavljale goriva, kot tisti, ki so mu zaupali prodajo lastnih motornih vozil, še danes čakajo na del svojega denarja. Sodniki so mu odmerili 14 mesecev težke ječe, poostrene s trdim ležiščem vsako četrletje.

ST. JAKOB V ROŽU

Mizarskemu pomočniku Tomažu Arichu iz Bistrice, občina St. Jakob v Rožu, je dne 12. maja pri delu stružnica zgrabila levo roko, pri čemer mu je odtrgala dva prsta. Ponesrečenca so prepeljali v celovško nezgodno bolnico.

hiteti nekega vozača na rolerju v bližini gostilne Schlosswirt pri Annabichlu. Pri tem pa je odbijalni drog avtomobila zadela v stopnico rolerja in se zakačil. To je povzročilo, da je roler izgubil ravnotežje, vozača pa je vrglo na cesto, da je bil pri priči mrtev. Bil je to 38-letni Maks Kusich, stanujoč na gradu Halleg pri Wölfnitz.

39-letnega pismonoša Maksa Toplitzerja, ki je s svojim kolesom hotel prekoračiti ojsko državno cesto pri Feldkirchen, ne da bi pri tem z roko dal znamenje, je podrl neki avtomobil. Težko ranjenega pismonoša so odpeljali v bolnico, kjer je podlegel poškodbam.

Slepega srnjaka je ustrelil

Minuli teden so opazili v bližini neke kmetije v Preimsu (okraj Wolfsberg) mladega srnjaka, ki je bil zašel v čredo goveje živine. Srnjak se je gibal vedno v krogu in tudi sicer je bilo njegovo obnašanje čudno. Obvestili so najemnika lovišča. Ta je poslal svojega sina, ki je bil mnenja, da je srnjak najbrž slep in zato ga je takoj ustrelil. Izkazalo se je, da je imel prav. Preiskava je dognala, da je bila roženica živali popolnoma rjava, kar pomeni, da je srnjak bil popolnoma slep. Na glavi so opazili poškodbe, ki jih je srnjak zadobil pri zaletavanju v žične ograje in druge ovire, na katere je naletel pri svojih potih. Je to brez dvoma edinstven primer slepote pri srnjakih. Po naročilu lovške in živinozdravniške oblasti so glavo živali poslali na živinozdravniško postajo v Gradcu, da ugotovijo ali ne gre morda za podobno nalezljivo bolezen, kot so jo opazili pri gamsih.

ZA TISKOVNI SKLAD SO V APRILU DAROVALI:

Keber Anton, Tinje, 10.—; Leitgeb Tezija, Pliberk, 10.—; Kruschitz Pavel, Bilčovs, 20.—; Luschnig Lucija, Dobrla ves, 3.—; Korenjak Neža, Šmarjeta, 10.—; Msgr. dr. Hornböck, 40.—; Jäger Matevž, Hodiše, 40.—; Kriegl Niko, Bistrica na Zilji, 10.—; dr. Breznik Franc, Linz, 40.—; Koncilia Jože, St. Ilj, 40.—; g. dekan Kristo Košir, Žihpolje, 20.—; Kulterer Jakob, Velikovec, 10.—; Taler Alojz, Vogle, 10.—; Kocen Franc, Lemberg, Canada, 50.—.

Vsem darovalcem pristrčna hvala! Živeli posnemalci!

Električne krušne peči, pralne stroje na ročni in motorni pogon, molzne stroje in stroje za posnemanje mleka, štedilnike ALFA, hišne peči vseh velikosti, kotle za kuhanje perila, gospodarske stroje vseh vrst, živalne stroje, kolesa in vse nadomestne dele boste kupili vedno najceneje v trgovini

JOHAN LOMŠEK

ZAGORJE-ST. LIPŠ, P. Eberndorf

Na zahtevo ugodni plačilni pogoji, ceniki zastoj

Vrni se vselej srečno domov!

K dnevu varnosti v prometu 22. maja

V Avstriji se sedaj zgodi na cestah letno okoli 80.000 nesreč, pri katerih umrje nad 2.000 ljudi, okrog 75.000 pa je poškodovanih. To se pravi, da mora za vsake leto enega od vaše ožje družbe prometna nesreča, ki lahko zahteva njegovo življenje, zdrave ude, existenco, gotovo pa precejšnje izdatke. Ta odstotek je velik. Morali bi biti neodgovoren norec, če ne bi upoštevali tega rizika z vsemi njegovimi posledicami. Drži? Tudi mi smo mnenja, da tako ne gre več naprej!

Naša želja je, preprečiti, da bi bili vi med žrtvami prometa. Skušali bomo po svojih močeh storiti vse, kar je v naših močeh, da vas obvarujemo pred nesrečo in vsemi njenimi strahotnimi posledicami za vašo existenco, družino in prijatelje. Vas pa prosimo pri tem za eno samo uslugo: Pomagajte nam malce, ne bodite preponosni in preveč samozavestni, ne verjemite utvari, češ: meni se ne more pripetiti nič.

Ne domišljamo si, da se nam bo posrečilo preprečiti vse nesreče. Morda pa se nam z vašo pomočjo le posreči obvarovati vas in vaše domače pred njimi.

zmožni preceniti brzine vozila. Kako naj bi to tudi vedeli, saj jim nihče ni razložil, kaj pomeni rdeča, kaj rumena, kaj zelena luč na semaforju, kaj znaki prometnega stražnika in precejevanje brzine je lastnost, ki se je v mladosti še lahko priučil, v starosti pa komaj ali pa sploh ne.

Spričo tega pridejo stari ljudje na cesti čisto do presenetljivih odločitev. Kdor ima le količjak izkušenj, bo starejšim ljudem, ki stojijo ob robu ceste, lahko že z nosu bral, da bodo v nepravem hipu stopili na cesto. Če boste naleteli na cesti na starejšo ženo, ki ne bo vedela, kam naj se umakne, ustavite vozilo in počakajte, da se bo umaknila s ceste.

Stari ljudje se v nesrečo ne podajo le sami ampak lahko spravijo v nesrečo še druge, ki sedijo za volanom in so spričo nepredvidenega brezglavega beganja starejše žene ali moža primorani hitro zavirati ali hipoma spremeniti smer, kar je čisto zelo nevarno. Moderni promet zahteva gotov ritem, ki pa nima nič skupnega z zloglasnim »divjanjem« in je mogoč, če se tudi pešci ravnaajo po prometnih predpisih in znakih.

Druga skupina tistih, ki ogrožajo promet in promet njih, pa so otroci. To ni nič novega in vsak izkušen avtomobilist se ustavi, če vidi na cesti pred seboj otroke, ki se igrajo z žogo. Gorje pa, če se pričnejo otroci igrati ob cesti, morda za kako živo mejo ali za plotom od koder skočijo nenadoma na cesto za žogo. Otroci so hitrejši kot stari ljudje in zato tudi še bolj nevarni. Pameten voznik se posebno pazi tam, kjer je verjetno, da se igrajo otroci ob cesti.

V središču mesta se otroci navadno obnašajo še kar pametno, kar je zasluga šole. Vendar v tem pogledu ne moremo nikoli storiti preveč dobrega! Otrok na kolesu je vedno nevaren, kajti ne moremo se nikoli zanesti, da pozna prometne predpise in je treba biti tudi vsak trenutek pripravljen, da bo brez znaka zavil na levo pred avto ali motorno kolo, da ne govorimo o tem, kako zna pridrveti iz stranske ulice na glavno cesto. Vsak voznik, ki se mu je še posrečilo izogniti se v takem slučaju nesreči, bi si moral vzeti toliko časa, da pouči krivega otroka, naj se ne zanaša na angela varuha, ampak naj upošteva predpise cestnega prometa. Navsezadnje ni nobena šala zavoziti v občestni jarek ali v plot, samo zato, ker je pobit pridrčal s svojim kolesom kot Elija iz stranske poti na glavno cesto.

O tem bi se dalo pisati še in še, a zaenkrat zaključimo to poglavje s pravilom za pešce in kolesarje:

Pešci, hodite po cestah, ki nimajo pločnikov, po levi strani!

Pešci in kolesarji, pravila cestnega prometa veljajo tudi za vas!

Bodimo tudi za volanom vljudni in obzirni do soljudi

Posed motornega vozila naravnost pospešuje v človeku egoizem, domišljajost in samoljubje, ker mu je naenkrat pokornih veliko število konjskih sil, ki jih kroti in podžiga samo z rahlim pritiskom na plinski vzvod. To mu daje zavest, da je gospodar nad drugimi. Spričo tega spoznanja torej vprašanje motorizacije ni le tehnično vprašanje in zadeva policijskih zakonov, ampak v bistvu prevsem vprašanje značaja in morale. Kdor zna obvladati samega sebe, bo znal obvladati tudi svoje vozilo in ne bo vozilo obvladalo njega. Dandanašnji motorizirani človek se mora torej zavedati, da mora biti tudi za krmilom svojega vozila vljuden, obziren in uslužen do drugih.

Kdor se bo tega vselej in povsod v vsaki situaciji na cesti zavedal, bo s svojim lepim vzgledom lahko mnogo pripomogel k temu, da bo tudi v naraščajoči motorizaciji še vedno prevladoval materijal duha in da motorizacija ne bo človeku prokletstvo, ampak blagoslov.

Robovi cestišč so pa še prav posebno nevarni, če so poškodovani. Kolikokrat se pri prehitevanju zgodi, da mora tisti, ki prehiteva, ali pa oni, ki ga prehitevajo, zavoziti na skrajni rob ceste, ki je razdrapan.

**Dnevno požre moloh „promet“
34 živih ljudi! Vsakih 50 sekund
se zgodi prometna nesreča! V
letu 1957 jih je bilo 633.522!**

Pri veliki brzini vozila, ki nenadoma zavozijo na tako podlago, navadno ni mogoče več obdržati na cesti. Le oglejte si ob prvi priliki, kako izgledajo robovi asfaltiranih cest po deželi! Morda boste potem bolj oprezní? Navadno je to tudi vzrok, da večina vozi raje po sredi ceste namesto ob desnem robu, kar bi bilo pravilno.

V kozarcu žganja je lahkomiselnost in pogubljenje

VSAK PETI MRTVEC V PROMETU JE ŽRTEV ALKOHOLA. — SREDSTEV PROTI PIJANOSTI NI!

Povprečja velikih evropskih statistik dokazujejo, da je bil vsak peti mrtvec v cestnem prometu žrtev alkohola. Štekonjaki preiskavami so dognali, da je 70 odstotkov vozačev, ki so na cesti v zgodnjih urah nedeljskega jutra, zaužilo več ali manj alkohola. Pešcev žal niso preiskovali.

Nesreče, ki se zgodijo zaradi pijanosti vozačev, so v večernih in nočnih urah ter ob nedeljah še posebno pogoste. Z obseznimi preiskavami so dognali, da je 70 odstotkov vozačev, ki so na cesti v zgodnjih urah nedeljskega jutra, zaužilo več ali manj alkohola. Pešcev žal niso preiskovali.

Kar večina vozačev ne ve, je dejstvo, da se možnost nesreče že pri 0,30 ‰ alkohola v krvi popetori. Pri 1 do 1,5 ‰ alkohola v krvi pa je riziko že 13 krat večji kot pri treznem. Statistika kaže tudi, da je riziko vozača, ki ne pije alkohola, da pri prometni nesreči izgubi življenje, le polovico tako velik, kot riziko povprečnega vozača.

Kako to, da potem ljudje tako malo upoštevajo nevarnost uživanja alkohola med vožnjo? Vsak zve o nesrečah, ki so se zgodile zaradi pijanosti voznikov, a vseeno ne verjame, da je tako početje nevarno, morda niti ne toliko iz hudobnosti kot iz domišljavosti, da se njega alkohol ne prime. Zdi se mu, da bi lahko popil 10 vrčkov piva, pa bi zato še vseeno lahko vozil previdno in počasi. Domišlja si, da se njemu ne more nič pripetiti. Če takega domišljavca postavimo, potem ko je zaužil nekaj vrčkov piva, pred preizkušnjo, ki odgovarja situacijam za volanom, skoro vedno dokaže, da že pri 0,5 ‰ alkohola v krvi ni več zmožen napraviti vsega tako, kot bi to napravil, če bi bil trezen.

Stari ljudje in otroci prometu niso kos

Časopisna poročila o prometnih nesrečah, ki jih vsak dan beremo, so na žalost postala že tako pogosta, da ima premalo poučen bralec vtis, da povzročajo prometne nesreče samo še tisti, ki sedijo za volanom. Točnejša analiza pa pokaže, da so glavni povzročitelji pravzaprav pešci, in sicer dve skupini: starejši ljudje in pa otroci. Oboji ogrožajo promet in so prav tako ogroženi.

ne pijte alkohola, če morate voziti!

Če pričnemo s starejšimi ljudmi, dobimo pazljiv voznik nehoti vtis, da ti modernemu cestnemu prometu enostavno niso več dorasli. Hoté ali nehoté se jim zdi že samo prekoračenje ceste, po kateri se odvija živahen promet, velik problem. Tega jim gotovo ne moremo očitati, ker je popolnoma razumljivo, kajti brez izjeme nimajo pojma o prometnih predpisih in tudi niso

Dobra cesta — varna vožnja

Ceste so pomembne že od pamtiveka. Kot transportna pota in kot sredstvo osebnega prometa so se razpletle v ogromno pajčevino. V njih središču pa je stal človek in njegova prometna sredstva. Zadnjega pol stoletja pa je prineslo prej nepredviden razvoj v tem pogledu: človek in njegova prometna sredstva so se razvila v ogromnega pajka, ki mu je ta pajčevina postala premajhna. Rodilo se je vprašanje cest.

Dasiravno so se tehniki in načrtovalci ter izvedenci res potrudili in skušali modernizirati ceste, je vendarle ostal pretežni del tega vprašanja deloma, včasih celo veliki večini, neopažen v ozadju. To je odnos med cesto in varno vožnjo.

Navadili smo se iskati vzroke nesreč v pomanjkljivosti vozil in pri človeku, ki je premalo pazil. Na to, da bi mogla biti včasih tudi cesta kriva nesreče, pa pomislimo največkrat čisto na koncu. Dokazano pa je, da so vozila tehnično že tako razvita, da jim podlaga — cesta ne zadošča več. Konjske sile motorjev in brzine so prehitale gradnjo cest, izvzemši avtocest, in misliti bo treba na to, da zavrejo tehnične možnosti vozil, ker ceste niso več v stanju nuditi vozilom tisto, kar moderno vozilo rabi.

Gradnja cest je draga stvar in tudi dolgotrajna zadeva in bo zato gradnja cest vedno spet zaostajala za potrebami vozil. To pa pomeni, da se mora tega dejstva zavedati vsak voznik. Zagovor, češ da je bila cesta

MISLITE NA TO!

Če so zavore vozila in pnevmatike v najboljšem stanju, rabite za ustavljanje vozila pri brzini 80 km na uro okoli 4 sekunde in 60 m — in to na suhi, ostri cesti! Če je poledica, se vse te številke početrivajo: 16 sekund in 240 m! Ne pozabite tega nikoli!

V deževnih dneh oz. mokrem letnem času se ne da preprečiti, da ne bi vstopili v avto z mokrimi podplati. In kako hitro tak moker podplat spodrsne — seveda v najbolj neugodnem trenutku — z vzvoda za skopko ali za zavoro! Da se temu izognete, položite na tla voza pred vozačevim sedežem krpo vrečevine, da posrka vodo s podplata.

S polnim želodcem ni dobro sesti za volan. Poln želodec in prebavljanje lahko kar občutno zmanjšata storilnost in slabo vplivata na počutje.

Kdor vozi le s pozicijskimi lučmi, zakrivi zločin nad seboj in svojimi bližnjimi, prav tako tisti, ki izklopi motor pri vožnji navzdol z namenom, da prihrani na ta način gorivo!

Kdor ne zaklepa svojega vozila, pomaga tatovom! Toda to ni niti najhujše. Hudo je to, da taki tatovi sedejo potem za krmilo ukradenega vozila, čeprav nimajo voznškega izpita, in z blazno brzino vozijo po prometnih cestah, dokler ne povzročijo nesreče. Če jih dobijo, se izgovarjajo, da je bilo vozilo odprto. 80 odstotkov vseh tatov avtomobilov bi opustilo poizkus kraje, če bi našli zavarovano, zaklenjeno vozilo. Zapirajte okna in zaklepajte vrata pri avtomobilih, ki jih pustite stati na prostem.

Nikoli ne vozite nepretrgoma več kot tri ure! Privoščite si po treh urah najmanj 15 minut počitka izven voza — na svežem zraku! Ne v gostilni! Po sedmih urah vožnje se je treba pošteno odpočiti!

Kdor vozi nepretrgoma več kot sedem ur, vozi v grob!

Talenti in dolžnosti

Če čitamo v časopisih in knjigah o velikih delih uglednih žena in moži, se zbudi v nas hrepenenje, da bi se mogli na enak način udejstvovati. Pri tem pa mnogokrat mislimo le na izredne zmožnosti onih ljudi, ki jih občudujemo, pozabimo pa, da je Bog z raznimi darovi naložil tudi k tem spadajoče naloge in dolžnosti.

Kdor je močan, naj podpira slabotnega, ki mu je moč odpovedala.

Komur je bila dana telesna lepota, je dolžan svojo dušo tako izoblikovati in oplemeniti, da harmonija med dušo in telesom, ki jo drugi opazijo, le-te spominja na Boga, Stvarnika vse lepote.

Ljudje z darom globoke in bogate čudi imajo nalogo povsod tam vplivati na poudarjanje življenja, kjer vladata površnost in plitvost.

Oni, ki jim je Bog podaril veselost in veselje, imajo dolžnost žalostnim ono dolgo pot brez veselja olajšati.

Vsi oni, ki imajo jasen pogled in bister razum, so določeni za voditelje onim, ki tega nimajo.

Odločni in trdno usmerjeni so poklicani za prijatelje neodločnim.

Na žene s širokim in odprtim srcem čakajo številne sirote; po ženah z mehkiimi in dobrimi rokami kličejo bolniki in betežniki vseh vrst.

Kdor je bogat, naj misli, da je postavljen le za upravitelja tega bogastva in da večja posest nalaga tudi večje dolžnosti.

Veliki, ki več vedo in več znajo kot njihovi manjši bratci in sestrice, imajo dolžnost za te male, pa naj so mali na duši ali na telesu, delati in skrbeti, jih voditi in varovati pred nevarnostmi.

Kdor je našel pot, naj jo pokaže tudi drugim. Kdor je našel življenjske vire, naj tudi drugim pripravi pot do njih.

Različne kakor božji darovi so tudi njegove naloge. Od nas je odvisno, da spoznamo darove in ob njih in z njimi rešujemo naloge. Potem bo naše življenjsko delo veliko in polno, četudi nobena knjiga ne bo imenovala našega imena.

Začeti je največja skrivnost vsakega dela in najboljšo sredstvo za uspeh dela. V dolgotrajnem razmišljanju, iskanju, v neodločnosti izgubimo mnogo časa in moči. Le nikakega pripravljanja za delo! Veseleje zanj pride samo po sebi: kakor hitro pričnemo, prejšnja utrujenost izgine, veselje in svečanost nas navdušuje za delo. »Oni, ki vedno tožijo, da nimajo časa in imajo vedno polne roke dela, to so največ oni, ki nobenega dela ne skončajo.« Oni pa, ki od jutra do večera vsak trenutek porabijo za resno delo, pa imajo še vedno vsaj nekoliko časa, če jih kdo poprosi za malo uslugo. Vsako delo pa začinjajo z dobro voljo in z veseljem in že to jim njihovo delo pospeši.

V marsikateri dobi so ljudje več trajno vrednega storili kakor pa danes v tej splošni vihrini in naglici. Vedeli pa so, kdaj in kako naj začno, in se niso zanašali na jutri. In prav v pravilnem in veselem začetku je tista velika moč in svežost ter pogum za izpeljavo in uspeh.

Skoro gotovo pa tudi ni bilo dobe na svetu, ki bi toliko storila s pomočjo človeškega duha, z uporabo delavnih moči, s premnogimi stroji, z močjo pare, elektrike in svetlobe kakor sedanja. Nikoli pa tudi ni bilo tega, da bi delo prinašalo tako malo notranje zadovoljnosti kakor danes. Od kod to? Ker je današnji svet pozabil smisel in pomen dela. Delo je božja služba.

PO SVETU ŽANJEJO VSE LETO

Tudi takrat, ko pokriva naša polja debela snežna odeja, zori drugod po svetu zlato žito klasje. Da je naša zemlja ogromna krogla, to je znano vsakomur. Marsikdo pa še ne ve, da ta krogla na poti okoli sonca menjava svojo lego, ali bolje povedano, da približuje soncu enkrat svojo zgornjo polovico, drugič pa spodnjo. Tako nastajajo letni časi. Kadar imamo pri nas poletje, imajo na južni polobli zimo, kadar pa imajo tam jesen, uživamo mi pomlad. Ob ekvatorju vlada skoraj vse leto velika vročina, v kateri žito dvakrat dozori. Na skrajnem severu in jugu zemeljske krogle traja skoraj vse leto mrz, zato žito tam ne more zoreti.

Za mladino in prosveto

Spomladanska prireditve učiteljsčnikov

Povsod proslavljajo letos Haydna, saj je minilo 150 let, odkar je na Dunaju umrl. To praznovanje in pa 90-letnico zakona o šolski obveznosti so učiteljsčniki združili v slavnostni večerni prireditvi dne 14. maja v dvorani Delavske zbornice.

Prav za ta večer je prof. Helmut Scharf pripravil prolog — predgovor, ki v lepih prispodobah slavi Haydna. Glavno težo večera so nosili dijaki in dijakinje četrtil letnikov. Pripravili so točke osem Haydnovih pesmi. Dale so nam vpogled v Haydnovo melodijo. Lepo izvajanje pod vodstvom prof. Hilde Mayer je želo lepo priznanje. Po glasbenem vložku, takoj ob pričetku, je navzoče pozdravil ravnatelj učiteljskega dr. Seiwald. Poudaril je, kako veliko važnost polagajo na učiteljsko glasbeni izobrazbi in vzgoji. Posebej nadarjeni učenci se izpopolnjujejo na konzervatoriju.

Tudi komorno glasbo so izvajali dijaki sami. Nekoliko plašni še nekateri so postajali vedno bolj pogumni. Marsikdo od gledalcev in poslušalcev je ob tem začutil željo po znanju kakega glasbila. Saj je lepo poslušati radio, ampak sam ustvarjati glasbo je vse nekaj drugega.

V odmoru je človek dobil vpogled številnih obiskovalcev; prevladovala je mladina. Po odmoru pa nas je čakalo največje presenečenje. Pod vodstvom prof. dr. Schmidta, ki je tudi stolni dirigent, so naštevali dijaki Haydnovo komično opero »Der Apotheker« — »Lekarnar«. To je bilo res tvegano: igrati, peti, paziti na orkester in to 18-letni dijaki in dijakinje, ki večji-

del še niso nastopali na odrih. Rabili so celih 5 mesecev za pripravo, saj so morali za šolo prav tako biti pripravljeni. In pouka je na učiteljsko veliko! Gospod profesor Schmid nas je popeljal dve sto let nazaj in nam na kratko povedal zgodbo opere. Lekarnar Sempronio, ki je bil star in grd, je bil varuh lepe in mlade Grillette. Ta je bila tudi bogata. Apotekarjev pomočnik Mengone je bil vanjo strašno zaljubljen. Enako Volpino, mladi gizdalin, ki je vse poskusil, da bi Grillette pridobil zase. Ko je nekoč Sempronio dobil Mengona in rejenko pri poljubovanju, je takoj poklical notarja, da bi spisal ženitno pogodbo. Prišla sta dva: preoblečeni Mengone in preoblečeni Volpino. Nataknila sta si očala, bele lasulje, pa sta bila častivredna uradnika. Seveda sta napisala v pogodbo namesto ženinevega vsak svoje ime. Ta lekarnar pa je imel eno slabost. Bral je strašno rad časopise, zlasti če je bilo pisano kaj o Turkih. Volpino je to izrabil in rekel, da bo posredoval pri Turkih, da Sempronija vzamejo za »vojaškega lekarnarja«. Ta pa je hotel še preje poroko z Grillette. Naenkrat pa so pridrli »divji Turki«. Bili so pristni, vso lekarno so spraznili. Konec pa je bil le srečen za Grillette in Mengona. Vsi sosedje (součenci in součenke) so prišli zopet voščiti mladima zaročencema.

Mladina učiteljska se je ta večer res izkazala. Glavne osebe opere so žele veliko odobravanja. Vsi smo dobre volje odšli, nesli smo s seboj lepe Haydnove melodije in živahnost mladine.

MATI - MRTVA

Kako jasno je gorela nekdanj mojega življenja večna luč! —

O, da bi živela še ti — mati moja, ti, ki si mi z ljubečo roko prilivala olje v mojega življenja svetilko! Kako skrbno si pazila nanjo! In ko si videla, da mi poje ma plamen — ti si ga spet visoko razplamtala. Ob tvoji ljubezni se je v nemala ljubezen v mojem srcu, ljubezen do vsega lepega, vsega dobrega. Tvoja čista zlata duša je bila vir neskaljene čistosti in svetlosti moji duši...

O, moje srce je bilo tedaj čisto, kakor je čist neomadeževan cvet lilije, kakor je čist sončni žarek. In mirna je bila moja duša, kakor je mirna, tiha poezija mlačne, v mesečini se kopajoče noči.

A tudi ti si morala iti, tudi ti si me zapustila! —

Bila je zima. Lepo, a mrzlo popoldne je bilo, ko sem se bližal rojstni hiši.

Tam gori na hribu sem stopil iz smrekovega gozda, ki loči našo vas od sosednjih vasi... Ves ta gozd je bil napolnjen in preprežen s tiho, otožno poezijo ostre zime. Vsi vršički so bili okrašeni z nežnim ivjem. Veje so se globoko pripogibale pod težo zmrzlega, malone oledenega snega.

In moje srce je ječalo pod težo usode in moja duša je klonila v nemi boli. Obupavala je in plakala.

Ob robu gozda sem postal. Zagledal sem se tja dol v dolino.

Sredi bele zasnežene krajine so snivale vaške kočice. Na strehah je ležal sneg. Le gori ob slemenih se je tu in tam črnila stara slama. Iz dveh, treh nizkih dimnikov se je vil sivkast dim — leno in počasi, kakor bi ga zeblo. Hitro se je izgubljal v belkasto niansiranem ozračju.

Rodna hiša je bila od te strani prva v vasi. Tudi iz njenega dimnika se je vil tenak, belkast dim...

Nekaj trenutkov sem nekako začudeno zrl v ta prozorni oblak, v te vijugaste, nalahno se sem ter tja vijočje kolobarje... in dozdevalo se mi je, kakor bi se med temi vijugami pregibalo nekaj skrivnostnega, nekaj čudovitega, česar še do sedaj nikdar nisem zapazil...

Dvorišče s snegom se je gugalo pred menoj. Opotekal sem se in kakor pijan sem taval za sestro proti hiši.

Mrtva mati je ležala v zadnji sobi.

Kakor v sanjah sem vstopil. — Okna so bila zagrnjena. Sveče so visoko plamenele. Njih trepetajoči soj se mi je dozdeval krvav in strašen...

Privzdignil sem tenki pajčolan ter se zagledal v blede lice materino. Vse one plamenite, one nežne poteze — le okrog usten sem zapazil neko novo črto, ki je poprej nikdar nisem videl in poznal. Nekaj bolestnega je bilo v tej črti...

Dolgo sem stal nem ob odru.

Kaj sem mislil, ne vem. Spominjam se le, da mi je nekaj rezalo srce, kakor bi ga polagoma mesaril neusmiljen, moje bolesti se radujoč krvnik.

Plakal nisem; nisem imel solz za tako strašno bolest...

Sveče so enakomerno plamenele... V ozadju sobe so stare vaške ženske škrebe-tale s svojimi debelimi molki. Molile so nekako pridrušeno glasno. Zdaj in zdaj je ta ali ona zaspano vzdihnila...

Poljubil sem mrzle materine ustnice z dolgim poljubom, poljubil sem ji zaklopljene oči. In spet sem zgrnil pajčolan čez voščeni obraz.

Za hip sem se naslonil ob zid, kakor bi si zbiral novih moči. Potem pa sem taval iz sobe.

Tam ob zadnjem oknu je stala sestra ter si otirala zardele oči z belim robcem. Videl sem jo nekako nejasno — bilo mi je, kakor da je ovito vse z neko le slabo prozorno meglo...

Šel sem v sprednjo sobo. Bilo je mirno v njej in tiho in svečano, kakor bi tudi tukaj kdo umiral, umiral osamljen in zapuščen od vsega sveta.

Le kanarček je nemirno skakljal v kletki ob oknu. In na steni je počasi tikala velika ura.

Oče je sedel v starem, že zelo obrabljenem naslanjaču. Z rokami si je zakrival oči. Ob mojem vstopu se niti zgenil ni.

»Oče!«

Trudno je dvignil glavo. Ko sem mu pogledal v obraz, sem se skoro prestrašil. Dozdeval se mi je za kakih deset let starejši, nego je bil jeseni, ko sem odhajal od doma.

»Ti si!«

Njegov glas je bil brezvočen. — Starec se je potrudil, da bi se nasmehnil. A ta trud se mu je ponesrečil.

»Prišel sem — oče!«

Podal mi je desnico. Bila je mrzla in tresla se je v moji.

»Prišel si... a prepozno! — Mati je mrtva!«

»Mrtva... mrtva!«

Zgrudil sem se ob naslanjaču na kolena. Zaplakal sem. One solze, ki mi niso moge iz srca tam ob mrtvaškem odru, so pri-vrele sedaj z neznano močjo na dan. Plakal sem in ihtel kakor dete.

Oče mi je s tresočo se roko gladil črne kodre. Jaz pa sem pomišljal: In ona — mati moja — mi jih ne bo gladila nikdar več...

In plakal sem neutolažljivo...

Drugega popoldne smo jo pokopali. Ozek in tesen je bil grob, ki so položili vanj to veliko materino srce in njega neizmerno ljubezen. A bil je globok ta grob — globok! —

Ostali smo sami. Oče se je res vidno postaral. Bil je popolnoma potrt in bolan. Sam je bil najbolj potreben tolažbe, zato je meni ni mogel dati...

Sicer pa je mene klicala dolžnost. Dva dni pozneje sem zapustil rojstni dom. Oče mi je dal svoj blagoslov na pot, sestra me je spremljala s svojimi mislimi in — molitvami...

Šel sem in v srcu sem čutil prvič v življenju neko grozno, morečo praznoto. Življenje se mi je dozdevalo širna, pusta planjava. In jaz sem tuj potnik blodil po tej ravni — in nisem imel več zvezde vodnice, za katero bi ravnal svoj korak. Otemnela je luč, ki mi je doslej svetila na življenja poti — ljubezen materina.

Noč se je zgrnila krog mene — in jaz sem začel s prave poti ter sem zablodil na krive poti.

Zagrabil me je življenja besneči vrtinec...

O, ti mati moja — če me je tvoj duh gledal z nebes višin...

Ksaver Meško

P * I * S * A * N * O * B * R * A * N * J * E

Jerome K. Jerome:

Neka nemška pesem

V zvezi z veselimi popevkami in družabnimi sprejemi mi prihaja na misel nek prijetljaj, pri katerem sem bil navzoč. Zdi se mi vreden, da ga ovekovečim v teh vrsticah, kajti kaže, kako presenetljivo je človeštvo v globini svoje duše.

Bila se je zbrala precejšnja družba elegantnih in izobraženih ljudi. Imeli smo na sebi praznične obleke in pogovarjali smo se v izbranem jeziku; z užitkom smo se vsi predajali občutku samozadovoljstva... razen dveh študentov, ki sta se bila pravkar vrnila iz Nemčije. Bila sta dva mladeniča kot pač toliko drugih v njuni starosti, po obnašanju nekam nemirna, kot da bi bila v zadregi; menda se jima je pogovor zdel enoličen in počasen. V resnici je bila ta družba zanj previsoka. Naši blesteči, a razumno obvladani razgovori, naši prefinjeni okusi so bili preveč za njune duševne sposobnosti. Čutila sta se tujca med nami. Pravzaprav bi bilo bolje, da sploh ne bi bila prišla. Kasneje smo to vsi spoznali.

Poslušali smo nekaj skladb stare nemške klasične glasbe. Razgovor je teklo o filozofiji in etiki. Tu pa tam si je kdo dovolil dvorjenje navzočim damam. Slišati je bilo tudi duhovitosti — seveda vselej na višini.

Po večerji je nekdo deklamiral pesem v francoščini in vsi smo bili mnenja, da je bila čudovita. Ena izmed navzočih gospa je zapela sentimentalno romanco v španščini, ki je bila tako vznešeno čustvena, da se je marsikomu orosilo oko.

Takrat sta se dvignila oba študenta in vprašala, ali smo že kdaj slišali gospoda Slossenina Boscha (ki ga dobro poznata, in se je ta trenutek nahajal spodaj v dvorani za okrepljajočo peti njegovo znamenito veselo nemško popevko.

Nihče izmed nas se ni spomnil, da bi kdaj slišal o tem gospodu. Oba mladeniča sta zatrjevala, da je ni na svetu bolj razigrane in šegave pesmi kot je pesem, ki jo poje Herr Slossen Bosch, pravi rojeni Nemec. Če bi želeli slišati to pesem, bi onadva morda pregovorila gospoda Slossenina Boscha, ki ga dobro poznata, da jo zapoje. Ta pesem je tako prešerna, sta še pristavila, da nekoč, ko je jo je isti gospod zapel pred nemškim cesarjem Viljemom, so tega morali odnesti v posteljo (cesarja namreč, ne gospoda Boscha).

Izrazili smo seveda tako vročo željo, da slišimo to pesem, kajti vprav v tem trenutku bi nam smeh dobro del, smo jima še dejali. Nato sta se oba mladeniča odpravila, da poiščeta tega gospoda Boscha.

Očividno je ta gospod rad prepeval. Ne da bi se pustil prositi, je sedel h klavirju.

— Oh, boste videli, kako se boste zabavali — sta nam šepetaje zatrjevala študenta, med tem ko sta šla preko dvorane in se lagodno postavila blizu profesorja Slossenina Boscha, prav za njegovim hrbtom.

Herr Slossen Bosch se je spremljal kar sam na klavirju. Začetek pesmi pravzaprav ni kazal na veselo popevko. Imel je v sebi nekaj nadzemskega, rekel bi nekaj otožnega. Človeka je oblivala kurja polt. Mi smo šepetali eden drugemu na uho: To je pač nemški način zabave in pripravili smo se, da se je dodobra naučimo.

Kar se mene tiče, ne razumem niti besedice nemško. V šoli sem se sicer učil nemščino, a sem že po dveh letih vse pozabil. Nisem pa hotel, da bi drugi opazili mojo nevednost. Poslušal sem se zvijače, ki se mi je zdel naravnost genialna. Ves čas sem pazno opazoval izpod obrvi oba študenta in bistro pazil, da jih posnemam. Kadar sta se onadva smehljala, sem se smehljati tudi jaz, kadar sta se krohotala onadva, sem planil v krohoto tudi jaz. Za dodatek sem se pa tu pa tam zasmejal kar sam, kot da sem pravkar ujel v profesorjeve pesmi kako drobno iskrico humorja, ki je bila drugim ušla. Bil sem prav zadovoljen s to svojo prebrisanostjo.

Res je sicer, da so pri nadaljevanju pesmi tudi ostali poslušalci osredotočili svoje poglede na oba študenta in jih posnemali: kadar sta se smejala onadva, so se smejali tudi oni, kadar sta obadva izbruhnila v bučec krohota, so se tudi oni krohotali iz polnih pljuč. In ker sta se študenta ves čas krohotala ali režeče hehetala, se je predstava čudovito stopnjevala.

In vendar se mi je zdelo, da profesor ni bil zadovoljen. V začetku, ko so se oglašili prvi krohoti, se je na njegovem obrazu pojavilo tako presenečenje, kot da bi bil smeh zadnja stvar na svetu, ki jo je pričakoval. Vsa stvar je s tem seveda znansko pridobila na smešnosti. Vsi smo bili soglasni v tem, da je bilo njegovo obnašanje najbolj smešni del te predstave. Ako bi on samo za hip razodel, da se smešnosti svojega položaja zaveda, bi bil seveda ves učinek pokvarjen. Toda bolj ko smo se smejali, bolj se je izraz gospoda Boscha spreminjal iz začudenja v ogorčenje. Ošinil nas je z uničujočim pogledom, vse nas po vrsti, razen obeh študentov, ki ju ni mogel videti, ker sta bila za njegovim hrbtom. Ta pogled nas je le še podžgal, tako da smo se zvijali od smeha. Če bo šlo tako naprej, nas bo umoril, umrli bomo od smeha, smo govorili eden drugemu. Besedilo samo je takšno, da ukroti slabo voljo vsakomur — smo govorili — toda še ta narejena resnost pevca zraven, to je preveč!...

V zadnji kitici je profesor prekosil samega sebe. Prebadal nas je s tako grozovitimi pogledi, da bi nas postalo strah, ako bi ne bili že vnaprej vedeli, da je to pač nemški način predvajanja veselih popevk. Končno je v zaključni refren položil nekaj naravnost bolešno žalostnega, da — ako seveda ne bi poznali posebnosti nemških veselih popevk, — bi najraje planili v jok.

Profesor je nehal peti med hrupnim krohodom. Vsi smo priznali, da nismo še prav nikdar v svojem življenju slišali kaj bolj smešnega. Z ozirom, da so Nemci zmožni kaj takega, kot smo pravkar slišali, je res čudno, da temu ljudstvu očigubila v sončnih žarkih! Saj res, Barbicane, ali dožive Seleniti tudi mrke?

— Seveda, sončne mrke poznajo! je odgovoril Barbicane, in sicer tedaj, ko se znajdejo središča vseh treh nebesnih teles v isti črti in je zemlja v sredini. Toda ti mrki so samo »obročni«: zemlja vrže na sonce samo senco, ki pušča večino sončne oble nezastrto.

— Kako pa da ni popolnega mrka, je vprašal Nicholl. Ali se stožčasta senca, ki jo meče zemlja, ne razteza tudi onkraj lune?

— Da, če ne upoštevamo lomljenja žarkov v zemeljski atmosferi. Ne, če to lomljenje upoštevamo, po tej formuli: delta ulomljen s polovico dozdevnega polumera.

— Ojoj! je vzkliknil Michel, smo že pri polovici h nič na kvadrat...! Govori vendar tako, da te bo kdo razumel, ti iz algebre zgneteni človek!

— No, po domače povedano, je odgovoril Barbicane, je položaj takle: povprečna razdalja med luno in zemljo znaša 60 zemeljskih polumerov, dolžina stožčaste sence pa se zmanjša zaradi lomljenja na manj kot 42 polumerov. Zato je v času mrkov luna izven stožca čiste sence in sonce je obseva samo z robovi, ampak tudi z žarki iz središča.

— Kako pa, se je porogal Michel, da imajo na luni mrk, če dokazuješ, da ga ne

tajo pomanjkanje smisla za šalo. Vprašali smo profesorja, zakaj ne prevede te popevke v angleščino, da bi jo mogli vsi razumeti in spoznati, kaj je prava vesela popevka.

Profesor pa je planil kvišku in začel razgrajati. Zmerjal nas je po nemško, (zdi se mi, da je ta jezik naravnost ustvarjen za razgrajanje), cepetal je z nogami in žugal s pestmi; potem pa nam je izrekel vse kletvice, ki jih je znal v angleščini. Izjavil je, da ga še nikdar v njegovem življenju nihče ni tako užalil.

Vse kaže, da pesem ni bila prav nič vesela. Pripoveduje zgodbo neke mlade deklice iz pogorja Harz, ki je dala svoje življenje za to, da reši dušo svojega ljubčka. Podrobnosti se ne spominjam več natančno, vem le, da je bila zgodba zelo žalostna. Herr Slossen Bosch je dejal, da je to pesem nekoč res zapel pred nemškim cesarjem in on (nemški cesar) se je razjokal kot otrok. Zatrnil je (Herr Slossen Bosch), da je to ena izmed najbolj žalostnih in otožnih pesmi, kar jih je bilo zloženih v nemškem jeziku.

Zadrega je bila velika... zelo velika. Nihče ni vedel, kaj reči. Pogledovali smo okrog sebe, iščoč oba študenta, ki sta nas tako grdo potegnili, toda izginila sta bila kot kafa takoj po koncu pesmi. Ta nesreča je seveda pomenila konec sprejema. Nikdar nisem videl, da bi se kaka družba razhajala v tako poparjenem razpoloženju. Niti lahko noč niso eden drugemu voščili. Po stopnicah smo šli vsak zase, vsak je poskušal delati čim manj šuma in se držal čimbolj v senci. Nato je uslužno vzel iz rok služabnika svoj površnik. Vežna vrata pa si je vsak odprl kar sam in se izmuznil v noč z željo, da čimprej zavije okoli prvega ogla ter se tako izogne družbi ostalih.

Od takrat me nemške pesmi niso več mikale.

PETELINOM TUDI PRAVICA
NE POMAGA

V Združenih državah je že dolgo prepovedan petelinji boj. Ko je policija zvedela, da so v neki vasi blizu Detroita še vedno redno taki boji, je presenetila prireditelje in aretirala vse prisotne, pa tudi peteline je prevzela v svoje varstvo.

Po zakonu za zaščito živali so bili gledalci obsojeni na denarno kazen po 75 dolarjev, organizatorji prireditve pa so dobili še po tri dni zapora.

Toda petelini se niso dolgo veselili pravične kazni, kajti kaznilniška kuhinja je priredila kratkorajnim zapornikom — petelinjo pojedino.

morejo imeti.

— Samo zato, ker so sončni žarki zaradi lomljenja oslabiljeni in ker večina žarkov na poti skozi ozračje ugasne!

— S tem pojasnilom sem zadovoljen, je odgovoril Michel. Sicer pa se bomo lahko prepričali, ko dospemo gor.

— Zdaj mi pa povej, Barbicane, kaj mi sliš, ali ni morda luna nekdanji komet?

— Kaj ti ne šine v glavo!

— Da, se je prijazno pobahal Michel; več takih idej mi roji po glavi.

— Pa saj to ni Michelova ideja, je odgovoril Nicholl.

— Ta je pa dobra! Komu sem jo pa ukradel?

— Tvoja že ni, je odgovoril Nicholl. Po pričevanju starodavnih pisateljev so Arkadijci trdili, da so njihovi predniki prebivali na luni, preden je postala spremljevalka zemlje. To je spodbudilo nekatere učenjake k domnevi, da je luna komet, ki je na svoji poti zašel tako blizu zemlje, da ga je ta s svojo privlačnostjo pritegnila nase.

— In koliko je na tem resnice? je vprašal Michel.

— Nič, je odgovoril Barbicane, kajti na luni ne opazimo nobenega sledu tiste plinaste mase, ki vedno spremlja komete.

(Dalje prihodnjič)

JULES VERNE:

76

Potovanje na *Luna**

— Zato drži, prijatelja moja, da proizvaja vročino vsako gibanje, ki se nenadoma ustavi. Na podlagi te teorije smemo sklepati, da vzdržuje vročino na sončni obli toča meteorolitov, ki neprenehoma padajo na njeno površino. Izračunali so celo...

— Bežimo, je zamrmral Michel, številke se bližajo!

— Izračunali so celo, je mirno povzel Barbicane, da povzroči vsak padec meteorolita na sonce vročino, ki bi jo dalo 4000 obel premoga enake velikosti kakor sonce.

— In kolikšna je sončna vročina? je vprašal Michel.

— Enaka je vročini, ki bi jo dalo izgorevanje 27 kilometrov debele premogovne plasti krog in krog sonca.

— In ta vročina?...

— Ta vročina bi skuhala v eni uri dve milijardi devetsto milijonov kubičnih mirametrov vode.

— In nas ne scvre! je vzkliknil Michel.

— Ne je odgovoril Barbicane, ker vsrka štiri desetinke sončne vročine zemeljska atmosfera. Sicer pa znaša količina sončne vročine, ki jo prestreže zemlja, samo dve milijardinki celotnega sončnega izžarevanja.

— Že vidim, da je vse dobro urejeno, je odvrnil Michel. Atmosfera je res koristen izum; ne samo, da nam omogoča dihanje, tudi skuhamo in scvrmo se ne zaradi nje.

— Da je rekel Nicholl; žal na luni ne bo tako.

— Ehl! je dejal Michel, ki je vedno z upanjem gledal v bodočnost. Če so na luni ljudje, potem tudi dihaajo. Če jih ni več, so gotovo pustili še zadosti kisika za tri osebe — vsaj po gorskih globelih, kamor se je zaradi svoje teže sesedel! Samo na gore ne bomo smeli lesti, pa bo vse dobro!

Michel je vstal in šel gledat lunino ploško, ki se je obdajala z neznosnim bleskom.

— Sapraniš, je rekel, presneto vroče mora biti tamle gori.

— Ne da bi računal, je odgovoril Nicholl, da traja na luni dan 360 ur!

— Odtehtajo ga enako dolge noči, je rekel Barbicane; in ker ustvarjajo toploto samo sončni žarki, je temperatura luninih noči enaka temperaturi v medplanetnem prostoru.

— Fletna dežela! je rekel Michel. Pa nič zato! Rad bi bil že tam! Kajne, draga tovariša, ali ne bo zanimivo imeti zemljo za luno. Gledali jo bomo, kako se dviga na obzorju in skušali razločiti njene celine. Rekli bomo: tu je Amerika, tamle pa Evropa; nato ji bomo sledili, ko se bo iz-

NEDELJA
24
MAJCelovec,
Velesjejski
prostor
ob 14. uri
Cena srečke 5.- šilSenzacionalna **TOMBOLA** 4 avtomobili 1 Opel-Rekord „P“ 3 Steyr-Puch 500 D

Televizijski aparat, roler, moped, hladilnik, šivalni stroji in nadaljnjih 650 dobitkov.

Novo „Sredozemsko morje“ v osrčju Amerike

Pod vodstvom dveh kanadskih ledolomilcev je dne 25. aprila 55 oceanskih ladij odprlo novo pomorsko pot v osrčje ameriške celine. Po reki sv. Lovrenca so se preko pravkar zgrajenih kanalov in zatvornic podali v »Velika jezera«, ki se razprostirajo v notranjštini ameriškega kontinenta. S tem orjaškim gradbenim podvigom, ki presega po svoji veličini celo Sueški in Panamski prekop, so se ta jezera spremenila v »Sredozemsko morje« Amerike. Odslej bodo oceanske ladje mogle priti iz Evrope in Azije naravnost v osrčje Amerike. Mesta kot Cleveland, Detroit in Chicago, ki so bila prej tisoče kilometrov oddaljena od pristanišč Atlantika, so sedaj sama postala morska pristanišča.

Pravzaprav so že prej lahko ploske rečne ladje po reki sv. Lovrenca plule v »velika jezera«, toda po petih letih gradbenih del so strugo reke tako poglobili, zgradili vrsto jezov in dvigalnih naprav, da morejo odslej tudi oceanske ladje srednje tonaže pluti po novozgrajeni vodni poti. Odpa-dejo draga prekladanja v lukah, kajti tovor iz Trsta ali Šanghaja bodo odslej ladje vozile naravnost v Chicago ali Cleveland.

Gradbena dela so stala 500 milijonov dolarjev (12 milijard šil.), od katerih je dve tretjini dala na razpolago Kanada, eno tretjino pa Združene države.

Kljub očitni koristnosti te nove vodne poti pa je njega gradnja imela mo-gočne sovražnike v lukah Atlantskega oceana (New York, Boston) in v velikih železniških družbah, ki so iz teh luk prevažale blago k mestom ob obalah »Velikih jezer«. Železniški in cestni transport sta namreč mnogo dražja od vodnega, zato so se prizadeti bali izgube zaslužka.

Za gradnjo sta bili končno odločilni dve dejstvi. Na polotoku Labrador v Severni Kanadi so našli izdatna ležišča železne rude, ki jo bi bilo moč poceni prevažati k topilnicam na področju »Velikih jezer«, kjer so ležišča te surovine že izčrpana, po drugi strani pa je država New York nujno rabila nove vire električne energije. V ta namen je v sodelovanju s kanadsko provinco (deželo) Ontario zgradila tri velike jezove za elektrarne na reki sv. Lovrenca, kar je gradnjo kanala znatno olajšalo in pocenilo. Računajo, da bo blagovni promet na novi vodni poti v kratkem presegel promet Sueškega prekopa.

MIHAIL ZOSČENKO:

Nerodna zadeva

Peter ni bil več tako majhen deček. Imel je štiri leta.

Toda mama ga je imela za povsem majhnega. Sama ga je pitala z žličko, na izprehod ga je vodila za roko in ga sama oblačila.

Nekoč se je Peter zbudil v svoji postelji. In mama ga je začela oblačiti.

Ko ga je oblekla, ga je postavila na noge, da bi hodil ob postelji. Toda Peter je nenadoma padel.

Mama se je prestrašila in je po telefonu poklicala očeta, ki je bil v službi.

Rekla mu je:

— Pridi brž domov. Z našim fantom se je nekaj zgodilo — ne more stati na nogah.

Ko je oče prišel, je rekel:

— Neumnosti! Naš mali dobro hodi in leta, zato ni mogoče, da bi padel.

In je malega takoj postavil na rogoznico. Fantek je hotel iti po igracke, toda zopet, že četr-tič je padel.

Očka je rekel:

— Takoj je treba poklicati zdravnika. Fant je gotovo zbolel. Gotovo se je včeraj prena-jedel bon-bonov.

Poklicali so zdravnika.

Prišel je zdravnik z naočniki in slušalko.

Zdravnik je rekel Petru:

— Kakšna reč pa je to! Zakaj padaš?

Peter je rekel:

— Ne vem zakaj, toda vedno padem.

Zdravnik je rekel mami:

— Slecite otroka, takoj ga bom pregledal.

Mama je Petra slekla in zdravnik je prislonil slušalko.

Zdravnik je nekoliko poslušal in rekel:

— Otrok je popolnoma zdrav. Čudno je, zakaj pada. Oblecite ga zopet in ga postavite, naj stoji.

Mama je dečka naglo oblekla in ga postavila na noge:

Zdravnik si je nataknil naočnike, da bi bolje videl, kako deček pada.

Ko pa je dečka vnovič postavil na noge, je spet padel.

Doktor se je začudil in rekel:

— Pokličite profesorja. Morda bo profesor medicine dognal, zakaj ta otrok pada.

Očka je odšel k telefonu in telefoniral profesorju, toda vtem je prišel k Petru v goste deček Kolja.

Kolja je Petra pogledal, se nasmehnil in rekel:

— Jaz pa vem, zakaj Peter pada.

Doktor pa nato:

— Glejte kakšen učen smrkovec se je našel, ki ve boljše kot jaz, zakaj otroci padajo.

Kolja je rekel:

— Pogledajte, kako je Peter oblečen. Ena hla- nica mu mahedra prazna, v drugi pa sta obe nogi. Zato tudi pada.

Tedaj so vsi zazijali.

Peter je rekel:

— Tako me je mama oblekla.

Doktor je sklenil:

— Ni treba klicati profesorja. Zdaj je jasno, zakaj otrok pada.

In mama je rekla:

— Zjutraj sem se zelo podvžala, da bi čimprej skuhala kašo, zdaj pa sem tudi zelo razburjena, zato sem mu hlačke napak oblekla.

Kolja je rekel:

— Jaz se vedno oblačim sam, zato se mi take neumnosti s hlačkami ne dogajajo. Starejši ljudje vselej kaj zmešajo.

Tedaj pa je tudi Peter rekel:

— Poslej se bom oblačil sam.

Nato so se vsi zasmejali. Tudi doktor se je zasmejal. Vsem je podal roko in odšel po svojih opravkih.

Oče je odšel v službo, mama pa v kuhinjo.

Kolja in Peter sta ostala v sobi in se začela igrati.

Naslednji dan si je Peter oblekel hlačke sam, zato se mu tudi nikdar več ni pripetila taka nevsč- nost.

Nesreča na Nilu

Minuli teden je parnik »Dandara«, ki na reki Nil prevažal turiste in nedeljske iz- letnike, odplul s 300 potniki iz Kaira proti Golden Gardens, izletni točki v Nilo- vem ustju. Med plovbo je v trupu ladje naenkrat nastala razpoka, v katero je za- čela z veliko naglico vdirati voda. V nekaj minutah se je parnik potopil, čeprav je bil oddaljen samo 5 metrov od brega. Z njim je našlo smrt v valovih 150 potni- kov, ki so se nahajali na spodnji palubi ladje in niso mogli pravočasno priti na gornjo palubo. Ko je predsednik egiptov- ske republike Gamal Nasser prispel na kraj nesreče, je bilo že vsega konec. Časni- karjem je dejal, da je nesreča posebno dvojni udarec za Egipt zaradi tega, ker se je na ladji nahajala skupina poljedelskih inženirjev v državni službi. Tako je v pol- jedelstvu zaostali Egipt poleg ladje, ki je bila podržavljena, izgubil še svoje najbolj- še poljedelske strokovnjake, ki jih tako krvavo potrebuje.

PREZGODAJ

V turškem mestu Bandirmi je ob veliki udeležbi pogrebcev bil pogreb 108 let stare- ga Handi Mustafe. Sedem najbližjih sorod- nikov pa je padlo v nezavest, ko se je nena- dno odprl pokrov krste in se je iz nje dvi- gnil ogorčeni praprader, ki ni bil mrtev, ampak se je nahajal samo v mrtvoudu po- dobnem spanju.

Vsi pogrebci so se razbežali, ko jih je namišljeni mrtvec začel tepsti in se jeziti, ker so ga hoteli pokopati, še preden „je pri- šel njegov čas“.

NE MORE DOBITI BLAGAJNİČARKE

Upravnik kina v poljskem mestu Biali- stoku se je lani domislil, da bi bilo dobro dati podjetju ime »Sputnik«. Tako je tu- di storil.

Toda po spremembi imena ne more že leto dni najti blagajničarke. Pet zapovrst- jo je v kratkem odpovedalo službo, ker so jih obiskovalci klicali — Lajka.

Rabljene osi za priklonike, kompletne, nadalje kolesna pesta z obodi in gumami, vzmeti itd., do- bavljamo poceni. AUTOVERWERTUNG Rum- wolf, Klagenfurt, Flatschacher Strasse 18 (Frachten- bahnhof).

Klavirje pohišstvo
Franz Kreuzer's Wwe.
KLAGENFURT, Kardinalplatz 1
Vse proizvode JOKA-WERKE

K. Sekerka
AUGENOPTIKER
KLAGENFURT 10.-Oktoberstr.
(neben Kino Prechtl)

KRATKE VESTI

Filmski junaki proti svoji volji bodo po- stali sedanji poveljniki zapadnonemške kopne vojske general Heusinger, poveljnik mornarice admiral Ruge in poveljnik le- talstva general Kammhuber. »Dokumen- tarni filmi« bodo prikazovali njihove vo- jaške čine in druga dejanja med zadnjo vojno, ko so vsi trije bili visoki oficirji Hitlerjeve vojske. Filme bodo izdelali — v Vzhodni Nemčiji. Njihov skupni naslov bo »Unternehmen Teutonenschwert«.

Iz nežne »Morske deklice« se je spre- menila v moškega »Scharnhorsta« bivša angleška fregata, ki jo je kupila zapadno- nemška vojna mornarica in jo prekrstila na ime znanega nemškega vojščaka.

Zadnje banane iz Gvineje so prispele mi- nuli teden v Marseille (Francija) s 400-ton- sko ladjo »Cap Cadoura«. Odslej bo nam- reč Gvineja, bivša francoska kolonija, ki je 28. septembra 1958 dosegla politično samo- stojnost, prodajala svoje banane v države vzhodnega bloka, s katerimi je že sklenila ustrežni sporazum.

Avstrijska industrijska razstava v Moskvi je zelo uspešna in so doslej zabeležili že 250.000 obiskovalcev, med katerimi sta bila tudi Hruščev in Mikojan.

V nune so se preoblekli agenti franco- ske protivohunske službe in na ta način jim je uspelo zalotiti več tujih vohunov, ki so hoteli izvahati francoske vojaške skrivnosti.

Vroč pepel je deževal na otoku Strom- boli v Sredozemskem morju, kjer je zo- pet začel delovati istoimenski ognjenik (vulkan). Pepelnati dež je posmodil rast- linje na pobočjih vulkanske gore, a 12.000 prebivalcev bližnjih krajev je že pripra- vilo čolne, ako bo pepelu, ki običajno na- poveduje pojačano delovanje vulkana, sledila razbeljena lava, to je od silovite vročine staljene kovine in kamenje iz no- tranjosti zemlje.

Hruščev je sprejel na »prijateljski raz- govor« skupino 45 ameriških turistov, ki so za Binkošti bili prišli v Moskvo. Raz- govor je trajal dve uri in sovjetski mini- strski predsednik je po izjavah ameriških udeležencev bil poosebljena prijaznost. Vendar o politiki niso govorili.

Filmska ocena

ZNANKI ZA OCENO FILMOV: I = priporočljiv za vse; Ia = priporočljiv za odrasle in zrelejšo mla- dino; II = za vse; III = za odrasle in zrelejšo mla- dino; IV = le za odrasle; IV = za odrasle s pre- mislekom; IVb = za odrasle z resnim premisle- kom; V = odsvetujemo; VI = odklanjamo; + ga priporočamo; ++ film je res vreden, da si ga ogle- damo.

SINCA VES

Sobota, dne 23. V.: Das Mädchen Marion (III). — Nedelja, dne 24. V.: Der Hauptmann von Köpe- nick (III*). — Sreda, dne 27. V.: Rebell der roten Berge (III).

ST. JAKOB V ROZU

Sobota, dne 23. V.: Der schwarze Teufel (III). — Nedelja, dne 24. V.: Gestehen Sie, Dr. Corda! (IVa). — Sreda in četrtek, dne 27. in 28. V.: Liebe, Som- mer und Musik (III).

BISTRICA V ROZU

Sobota, dne 23. V.: Nina (IVa); — Nedelja, dne 24. V.: Gruss und Kuss vom Tegernsee (IV). — Sreda, dne 27. V.: Auf allen Strassen (ni ocenel)

DOBRLA VES

Sobota in nedelja, dne 23. in 24. V.: Jetzt ist er da aus USA (III). — Sreda in četrtek, dne 27. in 28. V.: Ist Mama nicht fabelhaft (IVa).

BOROVLE

Sobota in nedelja, dne 23. in 24. V.: Die Trapp- Familie in Amerika (III). — Torek, dne 26. V.: Des Teufels Lohn (IVa). — Četrtek, dne 28. V.: Im Prater blüh'n die Bäume (IV).

PLIBERK

Sobota in nedelja, dne 23. in 24. V.: Hoch droben auf dem Berg (III). — Sreda in četrtek, dne 27. in 28. V.: Das einfache Mädchen (IV).

Štedilnike, peči
kmetijske
potrebščine

ugodno in na obroke pri

Hans Wernig

Klagenfurt, Paulitschgasse (Prosenhof)

SLOVENSKE ODDAJE V RADIU

PONEDELJEK, 25. 5.: 14.00 Poročila, objave. Pregled sporeda. — K 150. obletnici F. J. Haydna. — 17.55 Za ženo in družino. — TOREK, 26. 5.: 14.00 Poročila, objave. — Rdeče, rumeno, zeleno. — SREDA, 27. 5.: 14.00 Poročila, objave. — 5 mi- nut za čebelarje. — Kar želite, zaigramo. — ČETR- TEK, 28. 5.: 7.30 Voščila. — PETEK, 28. 5.: 14.00 Dežela gora, dežela pesmi (6): Dunaj — SOBOTA, 30. 5.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca. — NEDELJA, 31. 5.: 7.30 Duhovni nagovor. — S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.

MÖBELHAUS
STADLER
KLAGENFURT

Theatergasse 4

Das Haus der guten Möbel

4 Vorteile:

1. Riesenauswahl - über 100 Ausstattungen
2. Die besten und billigsten Möbel Öster- reichs. Hartholzschlafzimmer von S 3.900
3. Ratenzahlung ohne Aufschlag, ohne Zin- sen
4. Zustellung frei Haus mit eigenem Spe- zialauto

GRÖSSTE AUSWAHL IN:

Polstermöbeln, Teppichen, Matratzen;
Vorhangstoffe zu sehr mäßigen Preisen

SW-MÖBEL - VERKAUFSSTELLE

Beratung durch eigenen Architekten!